

ՖԻԼԻՓԻՆԻ ՄԷՋ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՅԻ ՄԸ ԱԿԱՆԱՀԱՐՈՒՄԵՑԱԿ

Ֆիլիպինի մեջ կաթոլիկ Եկեղեցիի մը մեջ Ս. պատարագի ընթացքին տեղի ունեցած ռումբի պայթումին հետևանքով արձանագրուած է չորս զոհ: Այս մասին հաղորդեց «Կարտիլ»-ը: Դեպքը տեղի ունեցած է Երկրին հարաւ գտնուող Մարաւի քաղաքին մէջ: Պայթումը խուճապ յառաջացուցած է հաւաքուած հաւատացեալներուն մօտ: Պայթումին հետևանքով 50 մարդ դարմանմով համար փոխարրուած են հիւանդանոց: Իշխանութիւնները կատարուածը որակած են իսլամական ահաբեկչութիւն:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԼԻՔԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ԹԵՃ ՄԱՐՏԵՐ՝ ՀԸՉՊԱՍԼԱՅԻ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՄԻՋԵՒ

Հարաւային Լիքանանի մէջ ամբողջ շաբաթավերջին թե՛ մարտեր ընթացան Հրդպալլայի եւ Իսրայէլի միջեւ՝ պատճառելով երկկողմանի հսկայական վնասներ եւ տիրող կացութեան տալով անելի սպառնալից բնոյթ:

Այս շրջագծին մէջ Իսրայէլ ռմբակոծեց Հուլա, Զաուկահ, Պլիտա, Զֆարշուպա, Զֆարիամամ, Թիպէ, Խիամ, Համամես, Ալմա Շաապ, Այթա Շաապ, Պէյթ Լիֆ, Զֆարքիլա, Մըրուահին, Մերժահին, Թէյրիարֆա եւ Սլուքի շրջանները, ինչպէս նաեւ Ֆարտիսի եւ Հըպպարիէի միջեւ գտնուող անտառները:

Իսրայէլեան ուժեր արձակեցին նաեւ ֆոսֆորային եւ լուսաւորող ռումբեր՝ հարաւային Լիքանանի տարբեր շրջաններուն վրայ:

Իր կարգին, Հրդպալլա «Կրատ» տիպի հրթիռներով ռմբակոծեց Տիշուի եւ Խըրպէթ Ամերի իսրայէլեան հրասայներու դիրքերը՝ արձանագրելով ուղղակի թիրախներ:

Շար.ը՝ էջ 8

«ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԿԱԶԱՅԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐՈՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՊԱՂԵՍՏԻՆՅՅԻՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՀԱՆՈՒՄ ՊԻՏԻ ՉԱՐՏՕՆԷ»

Կ'ԸՍԷ ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՓՈԽՆԱՆԱԳԱՀԸ

Ուաշինկթըն ոչ մէկ պարագայի պիտի արտօնէ Կազայէն պաղեստինցիներու հարկադիր տեղահանում կամ շրջանի սահմաններու վերածելու: Այս մասին Եգիպտոսի նախագահ Ապտել Ֆաթթահ Սիսիի հետ հանդիպումի ընթացքին յայտարարեց Միացեալ Նահանգներու փոխնախագահ Զամալա Հարիս: «Փոխնախագահը նաեւ քննարկած է Միացեալ Նահանգներու՝ Կազայի հատուածին մէջ յետհակամարտային ծրագրաւորման վերաբերող գաղափարները, ներառեալ՝ անոր վերականգնման, անվտանգութեան ապահովման եւ կառավարման ջանքերը», նշուած է հաղորդագրութեան մէջ:

Հարիս ընդգծած է, որ պաղեստինեան Համաս շարժումը պէտք չէ պահպանէ Կազայի վրայ վերահսկողութիւնը:

Անոր կարծիքով՝ իրադարձութիւններու նման զարգացումը պիտի հակասէ թէ՛ Իսրայէլի, թէ՛ ալ պաղեստինցի ժողովուրդի շահերուն ու շրջանային անվտանգութեան:

Սպիտակ տան Ազգային անվտանգութեան խորհուրդի ռազմավարական հաղորդակցութիւններու համա-

կարգող ճոն Զըրպի «Էյ.Պի.Սի.» պատկերասփիւռի կայանին հետ հարցազրոյցի ընթացքին յայտարարեց. «Իսրայէլն ու Համասը չեն ուզեր վերադառնալ պատանդներու վերաբերեալ բանակցութիւններուն»:

«Այս պահուս կողմերէն ոչ մէկը կ'ուզէ վերադառնալ բանակցութիւններու սեղան», յայտարարած է ան: Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոն իր կարգին զգուշացուց Իսրայէլը, թէ Համասը «ամբողջութեամբ ոչնչացնելու նպատակը» 10-ամեայ պատերազմի պիտի յանգեցնէ:

Լրագրող Ժորժ Մալպորո «Էքս»-ի վրայ իր գրառումին մէջ նշեց, թէ Մաքրոն ըսած է. «Համասը ամբողջութեամբ ոչնչացնել. այդ ի՞նչ է:

Շար.ը՝ էջ 8

ՕՍԹԻՆ. «ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԶՐԱԳՈՅՆ ԵՐԿԻՐՆ ԵՆ ԵՒ ՌՈՒՄԻՈՅ ՈՒ ՀԱՄԱՍԻՆ ՊԻՏԻ ՉԱՐՏՕՆԵՆ ՅԱՂԹԷԼ»

Միացեալ Նահանգներ Ռուսիոյ պիտի չարտօնեն Ուքրանիոյ դէմ պատերազմին մէջ յաղթել, Համասին՝ Իսրայէլի դէմ պատերազմին մէջ յաղթել, եւ պիտի շարունակեն երկուքին ալ օգնել: Այս մասին ըսած է Փենթագոնի ղեկավար Լոյտ Օսթին՝ ընդգծելով, որ Միացեալ Նահանգները «աշխարհի հզօրագոյն երկիրն են», իսկ ամերիկեան բանակը «աշխարհի վրայ ամեն ուժեղն է»:

«Մենք նաեւ պիտի չարտօնենք, որ մեր թշնամիները մեզ պառակտեն կամ թուլացնեն», ըսած է ան:

Միացեալ Նահանգներու պաշտպանութեան նախարարը անելուցած է, որ իր երկիրը ի վիճակի է կատարել դաշնակիցներուն նկատմամբ իր պարտաւորութիւնները եւ միաժամանակ օգնութիւն ուղարկել թէ՛ Իսրայէլին, թէ՛ ալ Ուքրանիոյ:

Ան ընդգծած է, որ Ուքրանիոյ դէմ Ռուսիոյ կողմէ հրահրուած պատերազմը «մարտահրաւեր է ՕՌԱՆ-ի դաշնակիցներուն համար»:

«Մենք չենք կրնար մենք մեզի արտօնել մէկ կողմ կանգնած մնալ», ըսած է ան:

Օսթին յայտնած է, որ Միացեալ Նահանգներ 50 առ հարիւրով անելուցած են զինամթերքի արտադրութեան ֆինանսաւորումը՝ Ուքրանիոյ մէջ ամերիկեան ռումբերու սպառման բարձր կշռոյթներուն պատճառով: Ան անելուցած է, որ ճօ Պայտընի վարչակազմին օրով Միացեալ Նահանգներու մէջ իրենական զինամթերքի արտադրութիւնը քառապատկուած է:

«Մինչ մենք կ'աշխատինք Միջին Արեւելքի շրջանին մէջ կացութեան կայունացման ուղղութեամբ, Իրանը կը մեծցնէ լարուածութիւնը: Թէ՛ Իրաքի, թէ՛ Սուրիոյ մէջ Միացեալ Նահանգներու զինուորական անձնակազմին վրայ յարձակումներն ենք մեր ուժերը բազմիցս հարուածներ հասցուցած են Իրաքի եւ Արեւելեան Սուրիոյ մէջ գտնուող կէտերուն, որոնք կ'օգտագործուէին Իրանի Յեղափոխական պահակազուկի եւ Իրանի առնչուած աշխարհագորայիններու կողմէ: Մենք պիտի չհանդուրժենք յարձակումներ ամերիկեան անձնակազմին վրայ: Այս յարձակումները պէտք է դադարեցուցին», նշած է Փենթագոնի ղեկավարը:

ԵՐՏՈՂԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՀԱՄԱՍԻ ՀԵՏ ՅԱՐԱՔԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԽՉԵԼՈՒ ՌՈՒՇԻՆԿԹԸՆԻ ԿՈՉԵՐԸ

Թուրքիոյ նախագահ Ռեճեփ Թայի Երտողան մերժեց Միացեալ Նահանգներու՝ Համասի հետ յարաբերութիւնները խզելու կոչըրը:

Միացեալ Նահանգներու ելեւմտքի նախարարի ահաբեկչութեան եւ ելեւմտական հարցերու տեղեկահաւաքի հարցերով օգնական Պրայըն Նելսըն անցեալ շաբաթ Թուրքիա այցելութեան ընթացքին Համասի հետ Անգարայի յարաբերութիւններուն նկատմամբ Ուաշինկթընի «խոր» մտահոգութիւնը յայտնած էր:

Ան նշած էր, որ Անգարա նախապէս օգնած է Համասի ֆինանսաւորման, եւ Թուրքիոյ կոչ ուղղած էր գումարներու հաւանական ապագայ փոխանցումներուն դէմ խիստ քայլեր որդեգրելու:

Երտողան յայտնեց. «Ուաշինկթըն կը գիտակցի, որ ի տարբերութիւն

Միացեալ Նահանգներուն, Թուրքիան Համասը ահաբեկչական կազմակերպութիւն չի նկատեր»:

«Նախ եւ առաջ, Համասը Պաղեստինի մէջ իրողութիւն մըն է, անկէկա այդտեղ քաղաքական կուսակցութիւն է, որ իբրեւ այդպիսին ընտրութիւններու մասնակցած է յարթած է», ըսաւ ան:

«Մենք Անգարայի մէջ արտաքին քաղաքականութիւնը կը զարգացնենք ու կը ծրագրենք միայն Թուրքիոյ շահերուն եւ մեր ժողովուրդի սպառնալու համաձայն», յայտնեց Երտողան՝ անելուցելով. «Վստահ եմ, որ մեր գրուցակիցները կը գիտակցին այսպիսի մարդասիրական տագնապներու եւ տագնապներու մէջ թրջական արտաքին քաղաքականութեան շարունակուող եւ հաւասարակշռուած ջանքերուն»:

ՍԹՈՒԹԵՆՊԵՐԿ «ՌԻՔՐԱՆԻԱՆ ՎՏԱՆԳԱՌՈՐ ԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ Է. ՊԵՏՔ Է ՎԱՏ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԻՒՆՔ»

ՕՌԱՆ-ի ընդհանուր քարտուղար Եւս Սթոլթենպերկի կարծիքով՝ Ուքրանիոյ համար կացութիւնը կրնայ վատթաւանալ, եթէ Արեւմուտքը չանելուցն զէնքի մատակարարումները: Անոր կարծիքով՝ Քիեւ «վտանգաւոր կացութեան մէջ» կը գտնուի:

«Մենք պէտք է պատրաստուինք վատ նորութիւններուն», ըսած է Սթոլթենպերկ գերմանական «Տաս Էրսթ» պատկերասփիւռի կայանին հետ հարցազրոյցի ընթացքին:

«Տագնապները փոկերով կը զարգանան: Սակայն մենք պէտք է Ուքրանիոյ աջակցինք թէ՛ վատ, թէ՛ ալ լաւ ժամանակներուն մէջ», անելուցած է ՕՌԱՆ-ի ընդհանուր քարտուղարը:

Սթոլթենպերկ չէ պատասխանած լրագրողի այն հարցումին, թէ Ուքրանիոյ զինուորները այս կացութեան մէջ ինչպէ՞ս պէտք է գործեն: Ան լրագրողը հրաւիրած է այդ քարոյ որոշումներու որդեգրման վերաբերող հարցումը Քիեւին եւ Ուքրանիոյ զինուորական ղեկավարութեան ուղղելու:

ԸՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՅ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԹՈՒՐԳԻԱ ՍԱՀՄԱՆԻ «ՄԱՐԳԱՐԱ» ԱՆՑԱԿԷՏԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ

Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան «Ազատութիւն» ծայրահայտ կայանին յայտնած են, որ հայ-թրքական սահմանի «Մարգարա» անցակէտը պատրաստ է շահագործման:

Շար.ը՝ էջ 8

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿԸ՝ «ՀԱՅԱՍՏԱԹ-1», ԱՐՉԱԿՈՒՄԵՑԱԿ ՏԻԵՉԵՐԲ

Ուրբաթ օր Երեւանի ժամանակով ժամը 22:18-ին Միացեալ Նահանգներու «Սփէյս-ԷՔՍ» ընկերութեան իրթիռով հայկական արտադրութեան «Հայասաթ-1» արբանեակը արձակուեցաւ տիեզերք:

Բարձր արհեստագիտութեան արդիւնաբերութեան ներկայացումով՝ «Հայասաթ-1» արբանեակը ստեղծուած է «Բազումը»-ի եւ Գիտական Նորարարութեան եւ կրթութեան կեդրոնին կողմէ:

Արբանեակը մշակած «Բազումը»-ը այս տարուան 7 սեպտեմբերին Հայաստանի Հանրապետութեան պետական համապատասխան կառոյցին կողմէ ստացած էր տիեզերական գործունեութիւն իրականացնելու արտօնագիր:

ՖԻԼԻՓԻՆԻ ՄԷՋ ԵՐԿՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ ԵՐԿՈՒ ՌԻԺԵՂ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

Երեկ Ֆիլիպինի մէջ տեղի ունեցած է 6,6 մասի-ճան ուժգնութեամբ երկրաշարժ: Այս մասին հաղորդեց Երոպական միջերկրածովեան երկրաբանական կեդրոնը:

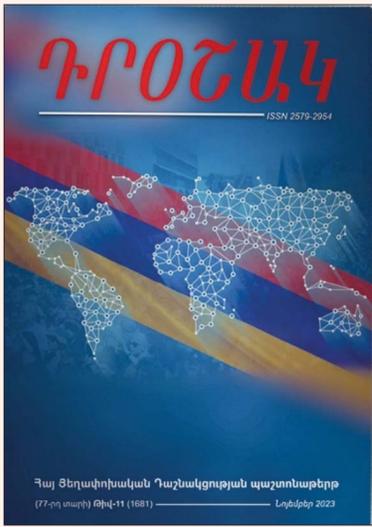
Երկրաշարժի օճախը գտնուած է 63 քիլոմէթր խորութեան վրայ:

Ստորգետնեայ ցնցումները զգացուած են Պուրտալ քաղաքէն 148 քիլոմէթր դեպի արեւելք եւ Պիլիկ քաղաքէն 59 քիլոմէթր հիւսիս-արեւելք:

Երկրաբանական կեդրոնի տուեալներով՝ այդ երկրաշարժէն քանի մը ժամ առաջ Նոյն տարածքին մէջ արձանագրուած է 4,6 մասիճան ուժգնութեամբ երկրաշարժ մը:

Շաբաթ օր Ֆիլիպինի Սիտաւանո կղզիին վրայ տեղի ունեցած էր 7,6 մասիճան ուժգնութեամբ երկրաշարժ մը, որուն հետեւանքով արձանագրուած էր 1 զոհ, ինչպէս նաեւ ծովաշարժի ահազանգ հնչեցուած էր:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ՀՅՂ ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ «ԴՐՕՇԱԿ»-Ի 2023-Ի 11-ՐԴ ԹԻԻԸ

Հրատարակված է ՀՀ-ի պաշտոնաթերթ «Դրոշակ»-ի 11-րդ թիվը, որ ամբողջությամբ նուիրված է սփիւռքի հիմնահարցերուն, վերակազմակերպման և զարգացման հարցերուն, ինչպէս եւ՝ հայրենիք-սփիւռք փոխյարաբերութիւններուն, ընդհանուր ռազմավարութեան և նպատակներուն:

Յօդուածներուն հեղինակները՝ ըլլալով Հայաստանէն, Արցախէն և սփիւռքի տարբեր համայնքներէն, կրոր սեղանի շրջանակի մը մէջ տեսակետներ կը յայտնեն առաջարկուած հարցերուն վերաբերեալ և կարծիքներ կ'արտայայտեն այլ հեղինակներու տեսակետներուն շուրջ:

Կլոր սեղանի ձեւաչափով այս քննարկումը տեղի ունեցած է որոշ ժամանակահատուածի մը ընթացքին եւ սկիզբ առած է այն ատեն, երբ տակաւին Արցախի բռնագրաւումը և հայաթափման ցեղասպանական գործողութիւնը տեղի չէին ունեցած:

Նախքան այս թիւի լոյս ընծայումը՝ խմբագրական կազմը անդրադարձաւ այս իրողութեան և որոշեց յօդուածները լոյս ընծայել այնպէս, ինչպէս է՛ն, երբ մասնաւորապէս, հրապարակուած նիւթերուն մէջ, բնականաբար, կը բացակային մեծ ուրբերութեան արձագանգները:

Ձեռնամուխ ըլլալով այս նախաձեռնութեան՝ պաշտօնաթերթին խմբագրական կազմը նկատի ունեցաւ կուտակուած հիմնահարցերը և կ'ակնկալէ, որ այս համագային նշանակութիւն ունեցող խօսակցութիւնը կրնայ խթանել վերջինիս ծաւալման և արդիւնաւետ լուծումներու որոնման:

Չանազան ցամաքամասեր և երկիրներ ներկայացնող յօդուածներու հեղինակները կուտակուած և ոչ կուտակուած մտաւորականներ են. մտորումներ կը կիսէ նաեւ հոգեւոր դասի ներկայացուցիչը: Բոլոր այս յարգարժան անհատները կարելիութիւն ունեցած են ազատօրէն ներկայացնելու իրենց գնահատականները և տեսակետները:

«Դրոշակ»-ի խմբագրական կազմը կ'ակնկալէ, որ ընթացք առած խօսակցութիւնը պիտի ունենայ շարունակութիւն՝ ներգրաւելով հայրենի և սփիւռքահայ այլ անուանի մտաւորականներ և գործիչներ, որոնք տեսակետներուն համար յառաջդիպին ևս պաշտօնաթերթը սիրով պիտի տրամադրէ իր ամպիւնը:

«Դրոշակ»-ի 11-րդ թիւը ընթերցելու համար այցելել <https://www.arfd.am/wp-content/uploads/2023/11/Դրոշակ-թիւ-11-2023-թ.-2.pdf>

«ԴՐՕՇԱԿ»-Ի ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ

ՄԻԱՍՆՈՒԹԻՒՆ՝ ՅԱՆՈՒՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ԸՎՅԻ ԵՒ ԶԵՌԱՆԿԱՐԻ

Սփիւռքի զարգացման հնարաւորութիւններն ու հեռանկարները քննութեան առարկայ դարձնելուց առաջ հարկ է արձանագրել, որ բազմաթիւ իրողութիւններ ազդել են և մշտապէս ազդում են սփիւռքի վրայ: Սփիւռքը յարափոփոխ երեւոյթ է, ենթակայ՝ հայկական համայնքների ներկայացրած երկրների ներքին գործընթացների քաղաքական, ընկերային-տնտեսական, գաղափարական և այլ ազդեցութիւններին: Ստույգ կարելի է անդրադառնալ, թէ աշխարհագրական-ժողովրդագրական ինչպիսի՞ պատկեր է ներկայացրել հայկական արտերկիրը 50 տարի առաջ, մէկ դար առաջ, մինչ ցեղասպանական շրջանում և աւելի վաղ ժամանակներում: Արցախի ազատագրութեան ու Հայաստանի անկախացման իրողութիւնները, ինչպէս և դրանց հետեւած գործընթացներն արմատական ազդեցութիւն ունեցան սփիւռքի ընդհանուր մթնոլորտի վրայ, ինչը ընթացք է առել և շարունակուած է իր զարգացման չորրորդ տասնամեակում: Համարձակում ենք ասել, որ երեւի իր համար էլ անկատարի սփիւռքահայի գիտակցութեան մէջ ապրող հոգեւոր-վերացական «Արեւմտահայաստան-հայրենիքի» կողքին սկըսեցին մի և արիւն ստասալ և առաջինիս «նեղել» միանգամայն շօշափելի ու նիւթական, նորանկախ Հայաստանն ու Արցախը:

Սփիւռքահայն այսօր իր մէջ կերպարել է կենդանի հայրենիքները և «ապրում է» այդ հայրենիքներում՝ շարունակելով ապրել մեծ աշխարհի մեծ թռուտի մէջ, որտեղ իր իրական կեանքն է: Մեր արտերկրի լրատուամիջոցների հերթական համարների առաջին էջերում տեղ են գրաւում հայրենիքից հասած լուրերը, և այս երեւոյթը, բնական լինելով, այնքան յայտնուած է, որ այդ մասովը հայաստանեան իր գործակիցներից ընդօրինակում է անգամ այն սխալ արտայայտութիւնները, որոնք ռուսերենի ուղղակի կրկնօրինակում են (խօսքը գնում է այն մասին, բանը նրանում է, բանը կայանում է նրանում, Երեսանը դա այն քաղաքն է և այլն):

Ոչ առանց մտահոգութեան արեւմտահայերենի համար պետք է արձանագրել արեւելահայերէն լուրջ ազդեցութիւնն արեւմտահայերենի վրայ՝ թէ՛ բանաւոր և թէ՛ գրաւոր խօսքում: Միւս կողմից՝ պետք է արձանագրել, որ հայրենիքի հետ թելուզ հոգեպէս աւելի ու աւելի շաղկապուելը ուղիղ համեմատութեամբ լրջագոյն հայապահպանական գործօն է սփիւռքում: Այս ասելով՝ ցանկանում ենք նաեւ ընդգծել այն մեծ վտանգը, որ ներկայացնում են վերջին շրջանում սփիւռքում հնչող «սփիւռքակենտրոնութեան» վերադառնալու կոչերը: Սփիւռքն չի կարող իր օրակարգերը վերադարձնել 40 տարի ետ գալ, իսկ ինքնամեկուսացումը ամենամեծ սպառնալիքը կը դառնայ ինքնանպատակութեան ճգնաժամի մէջ յայտնուելու համար:

Հայաստանի ու Արցախի հետ տեղի ունեցող ողբերգական իրողութիւնների համար չենք կարող թշնամիներից նեղանալ կամ խռովել, իսկ հայրենի ապագային իշխանութիւններին, ինչպէս և նրանց նախորդներին մեղադրելու իրաւունքը պատճառ չէ հայրենիքից, հայրենի պետականութիւնից և հայրենաբնակ ժողովրդից հեռանալու և սեփական պատեանի մէջ պարփակուելու համար: Հայրենիքը մայր

է կոչուում նրա համար, որ այն բոլորին է, իսկ նա, որ կը փորձի թելուզ հաւաքակաւորել սեփականեւ այդ հայրենիքը, կամ՝ տգետ է, կամ՝ դաւաճան, կամ՝, աւելի շուտ, երկուսը միասին:

Ի դեմս յաջորդական իշխանութիւնների՝ հայրենի պետականութեան հիմնական խնդիրներից մէկը պետք է լինի գեաղուելը սփիւռքի բազում հոգեւոր՝ նպատակ որդեգրելով մի կողմից սփիւռքի հայապահպանութիւնն ու առաջընթացը և միւս կողմից՝ հայրենիք-սփիւռք միասնականութեան և միասնական օրակարգերի գոյացումը: Հակառակ դաւաճանութիւն է ազգի ներկայի ու ապագայի հանդէպ: Սփիւռքի ինքնութեան պահպանումը, զարգացումը ինքն իր մէջ և հայրենիքի հետ համախմբումը, սփիւռքի, ինչպէս և հայրենիք-սփիւռք յարաբերութիւնների գործազման և ազգային-պետական խընդիրների հետապնդման ռազմավարութեան որդեգրումը և բազում այլ խնդիրներ՝ իրենց բաղադրիչներով, հանրային տարբեր շերտերի թիրախաւորմամբ հանդերձ, հայրենի պետականութեան հիմնական ռազմավարական խնդիրների շարքում պետք է լինեն:

Ցաւօք, երկաթեայ վարագոյրների խորտակումից յետոյ և հայրութեան երկու հատուածների մերձեցման պահին երկու կողմերն էլ ոչ միայն անպատրաստ էին, այլեւ վատ էին ճանաչում միմեանց ներքին ու ներքին պատկերը և այդ թերի պատկերացումներով էլ յարաբերութիւններ կառուցեցին միմեանց հետ: Պետք է արձանագրել, որ Հայաստանի առաջին և չորրորդ ապագային ու հակասփիւռքի իշխանութիւնների փոխարէն՝ երկրորդ և երրորդ դեկադարութիւնները, չնայած ունեցած նախապաշարումներին, հակուած էին հայրենիքի ու սփիւռքի կապերի ամրապնդմանը, սակայն աղօտ պատկերացում ունենալով թէ՛ սփիւռքի և թէ՛ հայրենիք-սփիւռք յարաբերութիւնների և նպատակների ռազմավարական հեռանկարի վերաբերեալ՝ չկարողացան համապատասխան հանգրուանային ու հեռագնայ ծրագրեր կազմել, ինչի պատճառով էլ նրանց ձեռնարկած բազմաթիւ միջոցառումները, ընդհանուր ռազմավարական նպատակների միտումով չլինելով, յաճախ թողնում էին շուռի տակ պատկերի:

Ելելով առկա խնդիրներից և նպատակներից՝ Հայաստանի Հանրապետութեան համար սփիւռքի նախարարութեան գոյութիւնը կարեւորագոյն անհրաժեշտութիւն է հենց ռազմավարական հեռանկարի առումով, որն ինքնին հիմնական կենդանի կամրջի դեր պետք է խաղայ հայրութեան երկու հատուածների միջեւ:

«Դրոշակ» թիւ 11 2023 թ. Ըար. ք՝ էջ 6

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ՊՕՂՈՍ ՄՆԱՊԵՆԻՆ

«ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՕՂՈՍ ՄՆԱՊԵՆԻՆ» ՀԱՏՈՐԻՆ ԱՌԻԹՈՎ (ՊԵՅՐՈՒԹ, 2023)

Սիրելի՛ պարոն Սևապեան,

Ձեզի գրած նամակներու շուրջառումին մէջ մտայնացայ դիմել ձեզ՝ ըսելու համար, որ ի ցիւ թէ այն օրերուն ապրած ըլլալի՛ մտերմութեանց մէջ ձեր համախոհ ընկերներուն, ինչ որ ամենայն սրտագին մանրամասնութեամբ կը փայլատակի այս հատորին էջերէն: Հատորի, որ ձեր դատեր՝ Թամարի մեծագոյն հոգածութեամբ մտայնացուցաւ, և ինչպէս ինք հատորին կազմութեան առիթով գրած է. «Ան, կ'ակնարկուի ձեր մտերմութեան գրողներու հետ) հանդիսացաւ այն ամուր օրակը, որ գիտցաւ լարել միտքերն ու հոգիները՝ միշտ ու միշտ ի սպաս հայ գրականութեան»:

Սիրելի՛ պարոն Սևապեան,

Կ'երեւակայե՞ք՝ ձեր գրութիւններու մէջ երեսակայութիւնը՝ իբրեւ հոգեւոր խթան և առաջնորդ ոգի, միշտ առկայ է, տեսակ մը՝ սնուցանող, թէ ինչ պարտաւորութեամբ կ'ուզէ... ներկայ ըլլալ սփիւռքեան՝ մասնաւոր այն ժամանակներու հայու ոգորումներու ճամբաբաժանին, երբ ամենքը այ՛ իբրեւ յետեղեռնեայ սերունդի մը դառնութիւնը տեսածներ ու ճաշակածներ կ'ապրէիք Հայաստան հայրենիքէն դուրս՝ դրախտավայր Երկրին կարօտաբարձ ոգին ի գին ամեն բանի չմոռնալու սիրոյն: Եւ ամենէն էականը. 50-ական, 90-ական թուականներու ընդմէջ՝ ի՛նչ ազգային, գրապատմական այլեւայլ իրողութիւններու «կականատեսը» կը դռնալ ընթերցողը, որ չէ ապրած այդ տարիներուն: Արամ Հայկազի, Համաստեղի, Յակոբ Կարապետեցի և միւսերուն՝ ձեզի եղած նամակները ընթերցելու ատեն, որոնք սոսկ նամակներ չեն, այլ՝ բովանդակութեամբ խրախոյս ու ոգուկ նեցուկ ըլլալու պայման, «այլեւ հայրենի նահանջը տենդագին թափով է առաջանում: Վնցել ենք ոգու փրկութեան», ինչպէս կը գրէ Յ. Կարապետ: Մէկ այլ առիթով Կարապետեց յաջողուած կը համարէ ձեր գիրը. «... Մենք մեր տկարութիւններով ու հզօրութիւններով առանձին ինքնութիւններ ենք, անհատականութիւններ: Զո գործերում շատ շեշտուած է Սևապեանը՝ գրագետը, արուեստագետը, առանց գրականութիւն անելու... բառերը մաքուր են, գեղծ՝ շապրից, ահա թէ ինչո՛ւ այնքան կենդանի են»:

Թաշեան պատմական իրողութիւնը կը ներկայացնէ. «Ասիկա միայն ցաւ մը չէ, այլ ողբերգութիւն մըն է մեր սերունդէն շատերուն համար: Կը մաղթեմ, որ դուն ողբերգութեան դուրս մնաս միշտ»: Բայց արդե՞օք դուրս մնացած էք, որքան ալ մուսալեռցիի տոկոսն և անկտորում կամօք հեղինակած էք գրական, գրադատական ուշաքժան աշխատութիւններ, ամեն հատոր ալ «բարի լոյս» մ'աւետելու հանգոյն «ծնած է: Կը յիշե՞ք՝ ի՛նչ հիացումով ընթերցած է Համաստեղ ձեր «Ժամանակ չկայ» վիպակը՝ այդ առաջին աշխատանքին հանդէպ հաւատք կապած ձեր ոգին ու ճաշակին և հիացումը կ'արտայայտէ. «Հաճոյքով կը հետեւիկ նաեւ ձեր գրադատականներուն «Նայիրի»-ի մէջ: Կու գաք վստահ թալարով: Կը սիրեմ ձեր վերլուծական ոճը, որ ունիք «Ժամանակ չկայ» վիպակին մէջ: Կը հաւատամ, որ ձեր այդ նոր թափով ու թարմ ուժով պիտի տաք մասուն աշխատանքներ»:

Սիրելի՛ պարոն Սևապեան,

Ինծի կը թուի, թէ չափազանց «սխալած էք» այն տարիներուն, երբ կը գրէք՝ «Ժամանակ չկայ», ի հարկէ վիպակի խորագրէն դուրս նկատի ունիմ, ըսել կ'ուզեմ՝ արտայայտութիւնը, ան ձեզի բնորոշ չէ. դուք անվատ, միշտ «պատենչին վրայ» վա- և- երական գրողի տիպար եղած էք: Կը յիշե՞ք ձեր հրատարակած «Միջնաբերդ» տարեգիրքին (Պետրոս, 1957, Լ. հատոր) «Հարցումներ սփիւռքի հայ գրագետին» հարցախոսքը: Կարծեմ՝ տասն և անտասն գրողներու ուղղած: Կը կարծեմ, որ ձեր «Ժամանակ չկայ»-ն առաւել քննարկում և յատկապէս այն առումով, որ «Ժամանակ չկայ» տեղը և դերը ցոյց տալու բոլորովին այլ դիտանկիւն ու փիլիսոփայութիւն ունեցած էք. Շաւարշ Միսաքեան կ'ըսէր. «Թող գործը յօսի»: Տպաւորութիւնը թող այն ըլլայ, թէ... կը փիլիսոփայեմ: Կը յիշե՞ք՝ երբեք ինծի կ'ըսէիք. «Կը փիլիսոփայեմ», թէ՛ կ'երեսակայեմ, երկուքս ալ ընդունելի են, երիտասարդ ես»: Կը յիշեմ յաճախ ձեր այս խօսքերը ու... կը շարունակեմ փիլիսոփայել, երեսակայութեանս ալ երբեմն տուրք կու տամ: «Զու գրագետի ճշգրիտ դատումները ու դիտողութիւնները» (Գեորգ Թօփալ-եան): Այս բաներտեղ խօսքերը կը պատկանին Գեորգ Մելիտինեցի գրական մրցանակի հիմնադիրին. Եօթը հիմնադիր անդամներէն եղած էք, մրցանակը կը շարունակուի ցայսօր և իր բացառիկ ազդեցութեամբ նպաստած է հայ գրականութեան զարգացումին:

Սիրելի՛ պարոն Սևապեան,

Կը հաւատացնեմ՝ գրելիքս կ'երկարի, եթէ այլ խնդիրներու անդրադառնամ, հոս վերջացնեմ, այս նամակը համարեք ձեզի գրուած... ամենավերջին նամակը եւ այդ բարեպատեհ պատիւը, չեմ գիտեր՝ ինչո՛ւ, ինծի վերապահած եմ որո՞ւ կողմէ...

Ձեր պայծառ անուկ՝ ԴԿՏ. ԱՐԹՈՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԵԱՆ
Երեւան, 16 օգոստոս 2023
Յատուկ «Ազգակ»-ին համար

ԱՐՑԱԽԵԱՆ ԽՈՐՏԱԿՈՒԱԾ ԵՐԱԶԷՆ ԵՒ ՄԻԱՄՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼԷՆ ԹԵԼԱԳՐՈՒԱԾ

Կը պատահի՞, որ մտածենք՝ ինչպե՞ս խօսիլ եւ ի՞նչ ըսել Լորահաս եւ գալիք սերունդներուն:

Չեմ գիտեր, թե՛ Երբ, ո՞ր եւ ի՞նչ առիթով առաջին անգամ գործածուեցաւ ներշնչող «եռամիասնութիւն» պոռոտ բառակապակցութիւնը:

Միասնութեան եւ անոր հունով հզօրացման մասին եղած հրապարակագրական, հրապարակախօսական, գրական-բանաստեղծական խօսքերը չիրականացող կախարդական ցանկութիւններու եւ երազներու բացակայութիւնը շղարշող աղմուկ են:

Հայը միշտ ունեցած է միասնութեան երազ, բայց միշտ բազմապատկած է անոր իրականացման դէմ խոչընդոտները, միշտ յոգնակի, միշտ լայնածիր՝ պատմական եւ աշխարհագրական ընդլայնումով եւ նօսրացումով:

Վկայ՝ մեր պատմութիւնը՝ իր «նախարարութիւններ»-ով:

Վկայ՝ մեր «քրիստոնէութիւնը»՝ իր դաւանական, աթոռական, յարանուանական պատկանելիութիւններով եւ բազմազխանկութեամբ: Անուններ եւ իշխանութիւններ: Նոյնիսկ եթէ գոյութիւն ունին փոխադարձ հակողորժողութիւն եւ զանազան բնոյթի համագործակցութիւններ, կա՞մ միասնութիւն: Տեսականօրէն դաւանելով հանդերձ նոյն ՀԱՄԱՏԵՆ, ունի՞նք ՄԻԱՍՆՈՒԹԻՒՆ, թե՞ ընդունուած կարգ եւ բազմազանութիւնը եւ ինչո՞ւ: Ինչո՞ւ կը մանրուիսք: Մանրուելով՝ ու՞՞՞ կը դառնա՞նք, թե՞ Եսեր կը շոյենք:

Վկայ՝ մեր լեզուն՝ իր բարբառային, բառամթերքային կուտակուող խայտառակ ներածումներով եւ ուղղագրական տարբերութիւններով:

Վկայ՝ անցեալի եւ ներկայի տեսարար աճող եւ բազմացող քաղաքական բազմազխանկութիւնը, որ յոգնակի եւ նաեւ ներքնապէս՝ իր բան շնչանակող բաժանումներով, գործ կը կոչենք պառակտում, չենք անհնազուտաւար եւ կը շարունակենք այնպէս, որ կարծեք ան մեզի չի վերաբերիր:

Օր մը քաջութիւն եւ իրատեսութիւն կ'ունենա՞նք միասնութեան չգոյութեան պատճառները հասկնալու փորձ ընել՝ tabula rasa ընելով, Լախ ըսելու, թե՛ միասնութիւնն ի՞նչ ընելու համար է, ապա միայն, ինչպե՞ս, առանց բանտարկուելու մեծ բառերու մէջ, ինչպէս՝ ռազմավարութիւն, մարտավարութիւն, տիպէրքի, տեսութիւններ, այս կամ այն «իզմ»-եր, իմաստութեամբ, խօսիլ եւ գործել, հետեւելով իմաստասերի ըսածին՝ «Մերկ եւ պարզ հոգիով փորձել ըմբռնել վիճակները», ոչ թէ յաւելնել իրաւունքի, այլ՝ յաւելնել պարտքի գիտակցութեամբ:

Ժամանակակից արտայայտութիւններու մէջ հանդիսութիւններ եւ ժողովներ յուզած ԵՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ-ը ի՞նչ ճակատագիր ունեցա՞ւ՝ բացի ամբողջական անկուկէ, լրագրական եւ խօսափողային զարդարանքէ, բարեսիրական ինքնագոհութենէ: Ապիկարութեամբ, մնացից հոն, ուր որ էինք եւ շարունակեցինք նոյն յանկերգներով օրօրել եւ օրօրուիլ, միշտ՝ ներսը եւ դուրսը: Միասնութեան երեքը հիմա արդէն մեկով նուազած է: Երկրորդ մեկը երրորդ մեկին կողմէ երբեք նկատի չէ առնուած՝ որպէս քաղաքական որոշիչ ազդակ:

Խօսեցանք «սփիւռք»՝ մենք մեզի շնորհելով այն խաբկանքը, որ ան մեկ է, երբ ան բազմակտոր է, բազմաթիւ անգամներ՝ կոտորակուած, ինքզինք կոտորակող եւ բազմագոյն, միշտ տարածուող եւ նօսրացող:

Եթէ դադրիսք սովորական իրականութիւններ խուսափող կարգախօսներ եւ հռետորաբանութիւններ կրկնել, փորձենք հասկնալ, թե՛ հասարակաց ի՞նչ ունին տարբեր «սփիւռքներ»-ը, անտեղ ինչպե՞ս կը հարդրողակցին, մե՞կ են, կը դառնանք իրատես:

Ի՞նչ է եւ ի՞նչ կը ներկայացնէ «Քորտոպայի սփիւռք»-ը՝ Մարսելի կամ Զալցպի սփիւռքին համար, ի՞նչ գիտեն իրարու մասին, հասարակաց ի՞նչ ունին: Առանց այս «գիտնալ»-ու՝ կարելի չէ խօսիլ «սփիւռք»-ի մասին, որ տարողուած եւ տեսարար տարողուող է, հին-նոր, եւ կրկնակի գաղթականներու երէր երթով կողմացոյց չունեցող մոլորակային միգրամած: Չենք անդրադառնալ, որ անհեթեթ է Փարիզ կամ Նիւ Եորք, նոյնիսկ՝ Երեւան, սփիւռքի հարցերով ինքնաշնորհուած իրաւունքներով ժողովներ գումարել, փորձել ուղղութիւն ճշդել, որոշումներ կայացնել, երբ տուեալներ չունինք Լեհաստանի, Պրագայի, Զարուսային Ափրիկի, Եթովպիոյ կամ Զամբուիի եւ այլ «սփիւռք»-ներու մասին:

Կ'ըսենք, որ սփիւռքը տասը միլիոն է: Ինչո՞ւ չըսել՝ քան կամ երեսուն: Ո՞վ ճշդած է: Քուպա եւ Զալիֆաքս հայեր եղած են, ի՞նչ է անոնց թիւը, ո՞վ ի՞նչ գիտէ անոնց մասին: Չհաստատող միլիոններուն մէջ անոնք ո՞ր արձանագրուած են:

Ըսի՛ միգրամած, ուր տեսարար կը բազմապատկուին հանգամանքներ, ինքնախաբէութեան ծառայող երեւելիութեան հանդէսներ:

Մտածուած է սփիւռքի մարդահամար մը կազմել՝ գիտնալու համար, թե՛ «ո՞ր» ենք, ի՞նչ ենք: Կուսակցութիւններ, եկեղեցիներ, պետութիւն եւ հրապարակագիրներ կը խօսին ՄՓԻՒՔ, բայց ոչ ոք կրնայ ըսել, թե՛ ի՞նչ մարդկային եւ հայկական հարստութիւն կայ այդ յոյացքի ետին: Չենք գիտեր, տուեալներ չունինք, դատապարտուած ենք մասնակի, թաղային, համայնքային եւ աժան ամբողջակարգութեամբ սահմանափակման: Եւ միասնութիւնը կը մնայ խօսք ու երազ: Դեկավարութիւններն ալ կ'ըլլան բազմաուն եւ բազմաձայն մանր քաղցրեհիական շաքարավերջի հանդէսներ:

Եթէ միասնութիւն ունեցած ըլլայինք, անոր մասին չէինք խօսեր: Միասնութիւնը կ'ապրէինք, ինքնախաբէութիւնը ինքնաբաւութեան կանոն չէր ըլլար:

Ո՞վ կ'արգիլէ կամ կը խոչընդոտէ միասնութիւնը: Մեծ իմաստուն ըլլալու կարիք չկայ հասկնալու եւ տեսնելու, որ մենք կը խոչընդոտենք միասնութիւնը, կամ պարզապէս ախտաւոր կերպով անատակ ենք միասնութեան: Կը խօսինք ԱԶԳԻ մասին, որ կ'ենթադրէ ՄԵՎՈՒԹԻՒՆ՝ իր բոլոր ձեւերով: Ի՞նչ ըրած ենք եւ կ'ընենք չեղած մեկութիւնը ստեղծելու համար:

Միասնութիւնը կը ստեղծուի կազմակերպութեամբ, որ կը հիմնուի իրատեսութեան, առարկայական եւ փաստացի բնութեան վրայ, որպէսզի չըլլայ առանձնութեան մէջ որոճացուած թուրք մրտող եւ սրահ աղմուկ տեսութիւն: Կա՞մ այլ ձեւ: Ժամանակակից արհեստագիտութեան ընծայած համացանցային պատուհանները աւելի շեշտեցին հակամիասնութիւնը, քանի որ մի ոմն բանգետ կամ փառասեր՝ դժգոհ իր ինքնաբարարուած ըլլալու իրողութենէ, հանդէսները կը կազ-

մակերպե՛լ՝ քննադատելով, սեւցնելով, եթերի մարգարէ դառնալով, այակարծութեան եւ ազատութեան ամպիովանիի տակ դիպաշարեր հեղինակելով:

Գործած ենք ալ կը գործենք արեւին տակ տեղ մը ունենալու համար: Օրին ոչ ոք չարթնացած էր՝ տեսնելով, որ ազտիկ գաղութի մը մէջ կային կազմակերպութիւն խոչոր բառով ներկացող խմբակներ, որոնք ազտիկ քաղաքի մը մէջ ունէին նոյն շէնքի մէջ, նոյն յարկին վրայ երկու ԴԴԿԻՑ ակումբներ, մեծ քաղաքի մը հայկական մեծ գաղութի մը մէջ, փողոցի մէկ կողմի

մայրիկ վրայ գտնուող դպրոցի մը դիմաց, միւս մայրիկ վրայ կառուցուած էր սոր դպրոց, թաղամասի մը մէջ, ուր կային ուրիշ դպրոցներ ալ: Քաղաքական համարուած կողմնապաշտութիւնը բթացուցած էր ազգային իրատեսական քննադատութիւնը: Այս (շ)մբռնումով ալ բազմապատկած ենք եւ կը բազմապատկենք կուսակցութիւններ, միութիւններ, թերթեր՝ հայերեն եւ օտարալեզու: Զիմա ամեն կշիռէ զուրկ եւ գերծ՝ համացանցային:

Ինչպե՞ս միասնալ, միացնել, նայիլ նոյն ուղղութեամբ, որպէսզի ըլլանք ուժ, մնանք պատմութեան բեմին վրայ, տեսարար չպարտուինք:

Յատկանշական է փոքրիկ Հայաստանի պարագան, ուր կը բազմապատկուին «կուսակցութիւններ»-ը:

Ինչպե՞ս «Հայաստան» նաւը ապահով նաւահանգիստ

հասցնել բազմաթիւ նաւապետներով եւ դէպք բռնածներով:

Մեկութիւն-միասնութիւն նուաճելու համար ինչպե՞ս վերջ տալ «բազմաթիւ»-ին, բազմազխանկութեան, որ յոգնակի է միշտ եւ ամենուրեք: Տեսակաւոր ժողովներն մեկը եթէ գումարեիսք «միասնութիւն ստեղծել»-ու օրակարգով, քաջութեամբ քննելով, անհատական եւ հաւաքական ինքնաքննադատութիւն ընելով՝ նուազ կը պարտուէինք:

Միասնութեան բացակայութեան պատասխանատուութիւնը չենք կրնար վերագրել ո՞չ թուրքին, ո՞չ ռուսին, ո՞չ պարսիկին, ո՞չ եւրոպացիներուն, ո՞չ ամերիկացիներուն, ո՞չ Հոմմի, ո՞չ Արաբիոյ: Պատասխանատու ենք մենք, անհատաբար եւ հաւաքաբար՝ ընչաքաղցութեամբ, իշխանատենչութեամբ, փառասիրութեամբ, եսապաշտութիւն-մորթապաշտութեամբ:

Ինքնամաքրում ընելու համազգային բարոյական ըմբռնում պէտք է ստեղծել իրաւաւորացեալի ոգիով:

Հաւաքական կեանքի պարզ իմաստութիւնը չունինք, չենք գիտեր «դուն ալ իրաւունք ունիս» ըսել, չենք գիտեր «սխալեցայ» ըսել, ամերիկացիի բարքերը շուտ կ'իւրացնենք, բայց ոչ՝ «ճիշդ մարդը ճիշդ տեղը» ընելու եւ տեսնելու իմաստութիւնը, the right man in the right place, որ կը նշանակէ մեր գրական հայերէնի բառով «անձնորայց» ըլլալ, կամ Ֆրանսացի իմաստուն Մոնթենի հետ ըսել, որ «եսը ատելի է»:

Եթէ հնարաւոր ըլլար խումբ առ խումբ հոգեբարոյական դարմանումի հետեւիլ, «group therapy», պատասխանելով պարզ հարցումներու. «Ունի՞մ պատրաստութիւն եւ կարողութիւն գտնուելու համար այն դիրքին եւ պաշտօնին վրայ, ուր կամ եւ կ'ուզեմ ըլլալ: Երբ պարզ հաշուապահութիւն չենք գիտեր, ինչպե՞ս կրնանք յաւակնիլ դրամատան տնօրէն ըլլալ, ի՞նչ ընելու համար:

Ընկերային, քաղաքական, տնտեսական, կրթական, կրօնական, գիտութեան եւ մշակութային պատասխանատուութիւնները կը պահանջեն համապատասխան պատրաստութիւն: Գիւղի որսորդի իրացանկ գործածութեան փորձը բաւարար չէ՞՞՞ զօրագունը եւ բանակ առաջնորդելու: Առանց հայերէն, հայոց պատմութիւն եւ մշակութիւն գիտնալու՝ ինչպե՞ս կարելի է առաջնորդի դեր ստանձնել, դպրոցի տնօրէն ըլլալ, հայկական մամուլ ղեկավարել, այդ ընելու ցանկութիւն ունենալ եւ թութակաբանութիւններով հրապարակ գրադեցնել:

Միասնութիւն ստեղծելու համար նախ պէտք է գիտնանք, թե՛ ի՞նչ կը ներկայացնենք որպէս իրաւ համարանք: Ապա պէտք է գիտնանք այդ համարանքի ազգային որակի խտրութիւնը, որ ընդհանուր բնորոշումով մշակութային եւ ազգի սահմանումով քաղաքական է, տեղ ըլլալու համար ազգի իրաւունքին եւ ինքնութեան, այլապէս կը խորիսք «ծագումով» կամ «գագնումով»

հայ ըլլալու անորոշութեան ճահիճին մէջ: Քաղաքական-պետական ռազմաւերջութիւն է հայկական համարանքի եւ միացման ռազմավարութեան մը ճշդումը, որ որակապէս տարբեր խորք եւ իմաստ պէտք է ունենայ սովորական գուարճացող զօրաշքութեան եւ խիղճ հանդարտեցնող բարեսիրութեան, որոնք իրաւունքի եւ ինքնութեան վերականգնումի նպատակով քաղաքականութեան փոր չկշտացնող գաղտնական հաց են:

Յ. ՊԱՆԵՆ

Շար.ը՝ էջ 6

Ո՞Վ Կ'ՈՒՋԷ ԼՔԵԼ ԻՐ ՏՈՒՆԸ ԵՒ ԲՈՒՆԻ ՏԵՂԱՀԱՆՈՒՄԻ

Պատասխանը դո՞ւք գիտէք:

Ազրպեյճանի վարչակարգը ինք ամիս առանց սնունդի, դեղորայքի, վառելանիւթի, ելեկտրականութեան ձգեց Արցախի հայ ժողովուրդը, մինչեւ 19 սեպտեմբեր 2023, երբ սկսաւ ռմբակոծել ժողովուրդին անձնատուութեան ներկայացուած պահանջին: Այս կացութիւնը մեծ խուճապ յառաջացուց արցախցիներուն մէջ, աւելի քան հարիւր հիկա հազար մարդ ստիպուած լքեց իր հողերը, սեփական բնակարանները, ունեցուածքը եւ հեռացաւ Արցախէն, ոմանք ինքնաշարժերով, ուրիշներ՝ բեռնակառքերով կամ այլ միջոցներով, մեքենաներով, հեծանիւներով: Ժողովուրդը գիւղերը լքեց եւ Արցախի մայրաքաղաք Ստեփանակերտ հասաւ, ապա շարունակեց դէպի Հայաստանի Հանրապետութեան Գորիս քաղաքը: Այս տեղահանութիւնը տեւեց քանի մը օր: Ոչ ոք ունէր վտառախութիւն եւ միտքի հանգստութիւն՝ մնալու եւ ապրելու ազրպեյճանական դաժան, բարբարոս վարչակարգի լուծին տակ:

Արցախցիները Գորիսէն տեղափոխուեցան Հայաստանի Հանրապետութեան տարբեր շրջաններ: Ոմանք բախտ ունեցան տուն վարձելու, ուրիշներ տեղ գտան բարեկամներու մօտ, բայց գլխաւորաբար ապաստան գտան իրենց առաջարկուած բնակարաններու մէջ, ուր աւելի քան չորս կամ հիկա ընտանիք պարտադիր միասնաբար սկսան ապրիլ:

Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Հայաստանի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինի եկեղեցի կառուցող առաջնորդանիւններուն միջոցով կը հոգայ արցախցիներուն պէտքերը՝ Հայաստանի բոլոր մարզերուն մէջ գտնուող իրեն պատկանած կալուածներուն մէջ: Առաջնորդներն ու բոլոր հոգեւորականները կը հետեւին բռնի տեղահանութեան բարորութեան, որպէսզի անոնք կեցութեան սովորական պայմաններ ունենան: Երեխաները դպրոց կը յաճախեն: Աշխատանք կը տրամադրեն անոնք, որոնք կրնան աշխատիլ:

Լիբանանի Սուրբ Էջմիածնի Կրօնատեղ տիկնանց համախմբումի առեւտրատեղի Անահիտ Տանձիկեանը հնարաւորութիւնը ունեցաւ այցելելու Արցախի բռնի տեղահանութեան Սուրբ Էջմիածնի ընկերային ծառայութեան պատասխանատու տեղ Մարկոսի տնօրինութեամբ, Հայաստանի Հանրապետութեան Արմաիրի մարզի Չուարթեօն շրջանի

«Դիմակ» կեդրոնը, ինչպէս նաեւ Հայաստանի Հանրապետութեան Արարատի մարզի Արտաշատի Սրգաւան գիւղը՝ Արտաշատ քաղաքին հիւսիս-արեւմուտքը: Այս գիւղին մէջ քանի մը հազար արցախցիներ հաստատուած են: Չորս կամ հիկա ընտանիք միասին կ'ապրին նոյն յարկին տակ: Արցախի Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ տեղ Միքայելը մեծ ջանք թափելով՝ կը խնամէ բռնի տեղահանութեան, որոնք առանց իրենց գոյքերը եւ այլ պէտքերը ունենալու՝ լքած են իրենց բնակարանները: Ուստի ընտանիքներուն անհրաժեշտ են՝ սնունդ, հագուստ, քնանալու վայր եւ ապրելու միջոցներ: Բարեբախտաբար երեխաները դպրոց կը յաճախեն: Անոնք, որոնք կարող են աշխատանք գտնել, սկսած են աշխատիլ: Բայց հիմնականին մէջ անոնք կը մտածեն իրենց կալուածներուն եւ իրենց բնակարաններուն մասին, որոնք լքած են: Հայ եկեղեցւոյ հոգեւորականները մեծ աջակցութիւն կը ցուցաբերեն այս վիճակին մէջ գտնուող մարդոց:

Այստեղ, Սուրբ Էջմիածնի Կրօնատեղ տիկնանց համախմբումը միացած է եկեղեցւոյ՝ մատակարարելու սնունդաբեր եւ ձմեռային հագուստներ, որոնք պատրաստուած են համախմբումին անդամներուն կողմէ եւ առաջուած են Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի, որպէսզի բաժնուին արցախցիներուն:

Այս բռնի տեղահանութեան իրադարձութիւնը ցուցաբերելը շատ միայնաբար կը իրենց համար, քանի որ անոնցմէ իւրաքանչիւրը արցունքը աչքերուն կը պատմէր իրեն հետ պատահածները եւ դժբախտութիւնը:

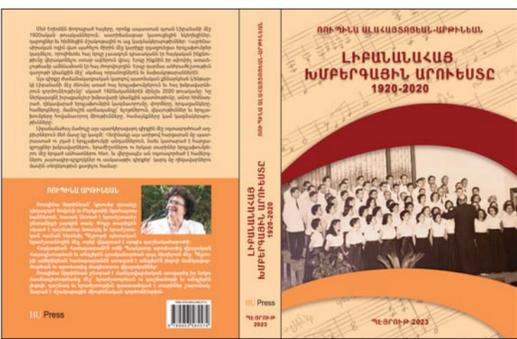
Անոնցմէ ոմանք դեռ վերջերս վերանորոգած էին իրենց բնակարանները, ուրիշներ լքած էին իրենց անտուններն ու հողը: Ի վերջոյ, Արցախը հայկական է: Պատմութեան ընթացքին այդտեղ կառուցուած են հիկա հազար եկեղեցիներ:

Խրախուսեցինք գիրքերը, որ քաջ մասն առանց իրենց յոյսը կրօնցնելու: Մասն միշտ Աստուած ունենալով իրենց առաջնորդ եւ վտառախելով Աստուծոյ՝ մասն յոյսով եւ հաւատով:

Արցախցիներուն հետ շփումը եւ օգտակար դառնալը անհրաժեշտ է անոնց բարորութեան եւ անոնց համար մարդկայնել պայմաններ ստեղծելու համար: Իւրաքանչիւր հայ անհատ պարտի օգտակար ըլլալ՝ իր կարելին ընելով ուրախ պահելու համար գաղտնը:

ԵԶԱԿ ԶՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱԸ

Աշխարհի տարբեր երկրներ վերջին այս քանի մը տարիներուն տարբեր տեսակի դժուարութիւններ կը դիմագրաւեն՝ ըլլալ առիակ «Քորոնա» համաճարակին պատճառով, որ ստեղծուց ամբողջ աշխարհը, ըլլալ պատերազմներու, բռնի տեղահանութեան, ինչպէս պատահեցաւ մեր սիրելի Արցախին, իսկ ներկայիս ալ՝ Պաղեստինի աղետը, որ զբաղեցուցած է աշխարհը: Այս ճնշող եւ տխուր բոլոր լուրերուն կողքին, կան նաեւ հաճելի եւ հետաքրքրական լուրեր ալ, որոնց կարգին՝ իւրայատուկ հրատարակութիւններ, յատկապէս անոնց համար, որոնք կը սիրեն երաժշտութիւնը:

Շանթ» կեդրոնը կը կառուցուի, կարգ մը երգչախումբեր նորէն կը ծաղկին:

Ռուսիան Արթինեան իր գիրքը նուիրած է իր զարմուհիին՝ Ծովկի Մարգարեանին, որ մեծապէս սատար կանգնած է հեղինակին՝ անոր գիրքին պատրաստութեան ընթացքին, քաջալերանքով, փնտռելով խմբավարներ, հաւաքելով տեղեկութիւններ: Խմբագիրն է Նորա Բարսեղեան:

Գիրքին մէջ կը գտնենք 1920-2020 թուականներու ընթացքին լիբանանահայ բոլոր այն երգչախումբերուն մասին, որոնք գործած են լիբանանահայ կեանքին մէջ: Այդ երգչախումբերն են՝ Զայ աւետարանական համայնքի, Զայ կաթողիկէ համայնքի, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան, Զամազայիի, ԶԲՄ-ԶԵԸ-ի, Զնչայեան կոմակցութեան հովանաւորած երգչախումբերու եւ Կանաչեանի «Գուսան»-ին պատմութիւնը:

Գիրքին հրատարակութիւնը ստանձնած է Պէրյուֆի Զայկազեան համալսարանը, որ նաեւ 17 հոկտեմբեր 2023-ին կազմակերպած էր գիրքին շնորհահանդէսը, Պէրյուֆի Ա. Եկեղեցու մէջ: Յայտագիրին իրենց մասնակցութիւնը բերին՝ Զայկազեան համալսարանի նախագահ, վեր. դոկտ. Փլ Զայտոսեան, հեղինակը, դոկտ. Անդրանիկ Տաքետեանը, խմբավար Յարութ Ֆազլեանը եւ «Արմիս» ու «Գուսան» երգչախումբերը:

Վարձքը կատար՝ բոլոր անոնց, որոնք ներդրում կանգնեցան «Լիբանանահայ խմբերգային արուեստ»-ը գիրքի աշխատանքին եւ հրատարակութեան, մասնաւոր՝ Ռուսիան Արթինեանին, Արթինեանին, որ ժամանակ, ներուժ, մասնագիտական եւ հետաւորական աշխատանք ի գործ դրաւ այսպիսի յատուկ եւ եզակի գիրք մը պատրաստելու նպատակով:

ՍԵՐԱՆ Ճ. ԱՔԵԼԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԻԱԿ ԻՐԱԿԱՆ ՌԻ ՎԱՏԱՀԵԼԻ ՀԱՐԵՒԱՆԸ

1.- 2018-ի հայաստանեան «թաւշեայ յեղափոխութիւն»-ը սկզբից եւեթ արեւմտամետութեան վաւերականութիւն գտաւ ժամանակին ԱՄՆ նախագահի Ազգային անվտանգութեան հարցերով խորհրդակցան, ընդգծուած խորալեւմտ եւ իր դիւանագիտական ասպարեզում յայտնի՝ որպէս խիստ հակահրանեան ճոն Պոլլընի երեւան այցով:

Թէ ինչ հեռանկարներ ուրուագծեցին, այսպէս ասած, պոլլընեան անվտանգային չափագրումները ԶԳ-ի ապագայի հաշուին, պարզ դարձաւ յաջորդող 5-6 տարիներին: Ժամանակաշրջան, որն էլ, ըստ ամենայնի, Զայաստանի ու հայրենական համար աննախադէպ վտանգներով ուղեկցուեց ու այսօր եւս շարունակուած է լրջագոյն սպառնալ երկրի հողային ամբողջականութեանն ու հայոց պետականութեան պահպանմանը...

2.- Դիւանագիտական ու ռազմաքաղաքական բազմաթիւ հնարքների գործադրմամբ, ԶԳ-ի անվտանգութեանը սպառնացող առգոյ միտումների կենսագործումը մինչ օրս կարելի է եղել կանխել Զայաստանի հարաւային դարպաս ու շնչեռակ Իրանի շնորհիւ: Աւելի շուտ՝ նրա հակադարձութեան բարձրաձայնած «ԿԱՄԻՐ ԳԻԾ»-ի շնորհիւ, որը պարունակում է ողջ կողմաստեան տարածաշրջանի աշխարհագրա-քաղաքական եակեան եւ միեւնոյն ժամանակ անվտանգութեան դրոյթներ:

3.- Այս պարունակում ԶԳ-ի եւ Իրանի շահերի համընկումը բխում է երկուստեք եւ խոշոր հաշուով քաղաքական համատեղ առաջնահերթութիւններից, որոնք այլապէս պատմականորէն խիստ հակադրութեան մէջ են եղել փանթրոնականութեան հետ: Այս վերջինը, սակայն, յատկապէս՝ արցախեան պատերազմից ու հայաթափումից յետոյ, թուրք-ազրպէյճանական դաշինքի կողմից արդէն իսկ կենսագործելի ծրագիր է համարուում...

4.- Սոյն ծրագրի, այսպէս ասած, «Չանգեզուրեան» բեմադրութիւնը թէեւ ժամանակաւորապէս բացառուեց Նոյն Իրանի անգիրքով կեցողութեան շնորհիւ, բայցեւայնպէս շրջանառութեան մէջ է դրուել, այսպէս ասած, «Խաղաղութեան խաչմերուկ»-ի բեմադրութիւնը, որը ցաւօք առաջադրուել է Նոյնիքն Զայաստանի վարչապետի պաշտօնն զբաղեցնող Նիկոլ Փաշինեանի կողմից:

5.- Լիկոլ Փաշինեանն, ինչ խօսք, անճարակութիւնից ելած՝ կառչած է մտում Նոյն արեւմտամետութեան յղացքին ու այդ ճամբին անընդհատ տուրք է տալիս Արեւմտութեան (ՕԹԱՆ-Եւրոմիութիւն) տարածաշրջանային խրտուխակներ Եւրոպականի ու Ալիքիին:

6.- Տուեալ դէպքում է զուգահեռաբար թուրք-ազրպէյճանական դաշինքի ռազմաքաղաքական մըշտական աշակից սիոնիստական Իսրայէլը, մէկ կողմից արցախեան պատերազմում անմիջական մասնակցութեամբ ու արդիական գէների մատակարարութեամբ:

րարմամբ հակահայ դիրք է որդեգրում, իսկ միւս կողմից՝ Ազրպէյճանում սնուող ու ձեւաւորող փանթրոնիստներին՝ Իրանի դէմ աղարկութիւնում քաղաքական ու բարոզգական աշակցութիւն ցուցաբերելով, հակահրանեան իր մշտական քաղաքականութիւնն է գործադրում...

7.- Այս իրողութիւններից ելնելով էլ Զայաստանի իշխանաւորները անհրաժեշտաբար պէտք է որ, առաւել քան երբէէ, գիտակցեն ու համապատասխան քայլերի դիմեն Իրանի հետ համատեղ շահերի առաջմղման համար: Շահեր, որոնք նաեւ ու մասնաւոր ապուստը են առել երկու բարեկամ ու հինաւուրց ժողովուրդների քաղաքակրթական-մշակութային բազմապիսի անշուքութիւններից:

8.- Գալով ԶԳ-ի միւս՝ հիւսիսային անմիջական հարեաններ Վրաստանին ու երկարամեայ դաշնակից համարող Ռուսաստանին, հարկ է յուշել, որ առաջինը տասնամեակներ շարունակ տարածաշրջանային տնտեսաքաղաքական որեւիցէ գործարքի դէպքում մշտապէս համարկուել է թուրք-ազրպէյճանական ծրագրերին ու մինչեւ իսկ արցախեան պատերազմում հայալմաս դիրք որդեգրել... Իսկ երկրորդը՝ Ռուսաստանը, անկախ դաշնակցային իւրայատուկ կոշտ ու գաղութարար պահուածքից, վերջին ժամանակաշրջաններում, ելնելով նաեւ համընդհանուր ուղղանկարն թեմուկի մէջ ընկղմուած լինելուց, որդեգրել է առաւել եւս թուրքամետ-ազրպէյճանամետ կեցողութեանը՝ տուրք տալով նաեւ վերջիններից առեւտրա-տնտեսական կախուածութեանը:

9.- Թէ որքան է մարդկային ազնուութիւնն համատեղելի շահակցական ու ինչ-որ տեղ բարոյագուրկ քաղաքականութեան հետ, ապացուցում է երկրների եւ ժողովուրդների երկկողմ ու բազմակողմ յարաբերութիւններով: Զայաստանի նկատմամբ, սակայն, Իրանի Իսլամական Զանրապետութեան որդեգրած տասնամեակների քաղաքականութիւնը (անկախ նրանից, որ երկրի համակարգային դուռաօքը կրօնապետական է), թիւել է ազգային երկկողմ շահերի

ԴԵՐՆԵՆԻԱ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 6

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ ԿԸ ԳՐԵՆ

ԱԶԳԻ ՄԸ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ՝ ԱՆՎՏԱՆԳՕՐԵՆ ԳՈՅԱՏԵԼՈՒ

Այս նախադասութիւնը բազմիցս արտասանուեցաւ տարբեր պետութիւններու քաղաքական պատասխանատուներու կողմէ, սկսելով Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարար Էնթոնի Պինքընէն մինչեւ բազմաթիւ այլ ղեկավարներ, որոնք կը թուին կամ կը ձեւացնեն ըլլալ մտահոգած՝ գրաւեալ Պաղեստինի մէջ տեղի ունեցող պատերազմով:

Ժնշ կը արդար նախադասութիւն մը, որ կ'արժէ դրուատել:

Ազգի մը համար անվտանգօրէն գոյատեւելու իրաւունքը ո՛չ միայն հիմնական կէտ է Միացեալ ազգերու կազմակերպութեան ուխտին մէջ, այլ նաեւ՝ արդար եւ օրինական իրաւունք մըն է: Բայց ափսո՛ս, որոնք զայն կը յարգեն:

Պահ մը նայեցէ՛ք ձեր շուրջը, մարդկութեան դատարկուած այս խնեթ աշխարհին մէջ, եւ դուք ձեզի հարց տուէք, թէ արդեօք որոնք են այն պետութիւնները, որոնք կը յարգեն Միացեալ ազգերու կազմակերպութեան չորս հիմնական նպատակները, որոնք են՝ մարդկային իրաւունքները պաշտպանել, միջազգային խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը պահպանել, մարդասիրական օգնութիւն տրամադրել եւ քաջալերել տնտեսական կայուն աճը: Պարզապէս բաներ՝ թուրթի վրայ:

Ինչ որ այսօր կը վկայենք բռնագրաւեալ Պաղեստինի մէջ, բացարձակապէս հակասակն է վերոյիշեալին եւ խօսուն փաստ մըն է, որ այսպէս կոչուած մեծ պետութիւնները սոսկ մահուան վաճառականներ են. շատ դժնդակ եւ տխուր իրականութիւն:

Որքան տածատեղի եւ Նոյնիսկ կակնձիւղ է տեսնել ոչնչացումը հազարամեայ բնիկ տեղացի ժողովուրդի մը՝ մեծ պետութիւններու մեղաւկից եւ դատարի լուրջութեան ներքեւ, պարզապէս որպէսզի պաշտպանեն անօրէն նաւաճողները:

Պատերազմ է բնիկին եւ բռնագրաւողին, անմեղին եւ ճորագործին միջեւ:

Դիմակները վար ինկան, եւ ահա կը բացայայտուի յստակօրէն, թէ աշխարհը ամբողջովին կը պաշտպանէ ոսոխը, դահիճը, հիւշը՝ մնայուն գիւնադար մը իսկ չշնորհելով:

Այլեւս Միացեալ ազգերու կազմակերպութեան օրէնքները չեն, որ կը կիրարկուին, այլ՝ զօրատրոն օրէնքը. կրնան նաեւ ըսել՝ անտառի օրէնքը. բան մը, որ մեզ կը յիշեցնէ «Պաղեստինի երկխօսութիւն»-ը, եւ խօսքերը՝ արտասանուած Կալիկէտի կողմէ, որ կ'ըսէր, թէ՛ օրէնքը կը ստեղծեն սպարները, որպէսզի պաշտպանուին զօրատրոններէ, թայր բան մը, որ դժբախտաբար չէ կիրարկուած: Նիցչէն իրաւունք ուներ, երբ կ'ըսէր, թէ՛ «Արդարութիւնը կը պարտադրուի միայն այն պարագային, երբ ուժերը հաւասար են»:

Այս, որ աշխարհը կը վկայէ այժմ, ուղղակի հետեւանքն է խտրականութեան եւ ատելութեան, որոնք իրենց կարգին արդիւնքն են կոյր եւ մուլեռանդ կարծիքներու: Բայց այս վերջիններն ալ պտուղներն են տգիտութեան եւ որեւէ ձեւով անելի վտանգաւոր չեն տգիտութեան, որուն վերացումը կը սկսի դատարկութեամբ:

ՏՈՔԹ. ՎԱՐԳԵՍ ԱՐՉՈՒՄՆԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 6

ՍՏԱՅՈՒՄ ԳԻՐԵՐ

«ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՊԼԱՏԻՆԱՔԻ ԿԱՐԳԻՆԱԿ ԳԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍ ԺԵ. ԱՂԱԾԱՆԵԱՆ ԵՐԱՆԱՅՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ» (ՅԵՂԻՆԱԿ՝ ՍԱՐԳԻՍ ԱՃԱՐԵԱՆ)

Պէրյուֆի մէջ 2023-ին լոյս տեսաւ «Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ հայոց կաթողիկոս պատրիարք կարդինալ Գրիգոր Պետրոս Ժ. Աղաճանեան երանացման ճանապարհին» գրքովը՝ բաղկացած 64 էջերէ: Զեղինակ՝ Սարգիս Աճարեան:

Յառաջաբանին մէջ հեղինակը կը նշէ, որ Զոմփ մէջ տեղի ունեցաւ Գրիգոր Պետրոս Ժ. Աղաճանեան կարդինալին երանացման եւ ապա սրբադասման դատին բացման մեծաշուք արարողութիւնը: Այնուհետեւ ընթացք առին աշխարհասփիւռ վկաներու հարցաքննութիւնները:

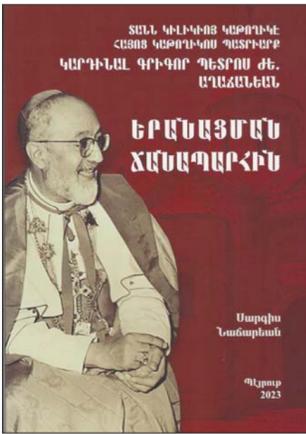
Նաճարեան իր հեղինակած գրքովը կը նկատէ համեստ վկայութիւն մը կարդինալ Աղաճանեանի սրբադասման դատին:

Ան կը շարունակուի՝ ըսելով, որ կարդինալ Աղաճանեանի առջեւ խոնարհելու ու աջը համբուրելու ուրախութիւնը ապրելու առիթներ ունեցած է վաղ մանկութենէն մինչեւ պատանեկութեան տարիները:

Նաճարեան կը գրէ, որ կարդինալ Աղաճանեան տիեզերքը դարձուց սահման իր քրիստոնեանեաճանչ յայտնութեան, որոնքմէ բխած բարեխոս արժանիքները, հոգիի ու մտքի լոյսը ողողեցին համայն քրիստոնեայ աշխարհը եւ անոր շրջապատը:

Կարդինալ Աղաճանեան հպարտութեամբ զգացուց առաջին քրիստոնեայ ազգին իր պատկանելիութիւնը եւ իր կառչածութիւնը այդ ինքնութեան: Զոն, ուր որ գնաց ան՝ իր մտքի ու սրտի արժանիքներով առիւնքեց իր հիւրընկալները եւ ունկնդիրները, անոնց մօտ արթնցուց հայ ժողովուրդի պատմութեան, մշակութիւնի, քաղաքակրթութեան եւ կրած արհաւիրքներու մասին հետաքրքրութիւնը:

Ազգակի անուով Դազարոս, ան ծնած է 1895-ին, Ախալցխա: Զոմփ Ուրբանեան քուէճը ասարտելէ ետք՝ 1917-ին, ձեռնադրուած է վարդապետ: Եղած է Զոմփ Լեւոնեան վարժարանի մեծաւոր: 1935-ին Զոմփ մէջ եպիս-

կոպոս ձեռնադրուած է: 1937-ին ընտրուած է Կաթողիկէ հայոց կաթողիկոս պատրիարք:

Ֆրանսական հոգատար իշխանութեան մեղսակցութեամբ սուրիական Սանճաքը 1938-ին թուրքոյ կոչուեցաւ: Կարդինալ Աղաճանեան եւ Սուրիոյ ու Լիբանանի առաքելական նուիրակ Ռեմի լը Փրեթըր Պիոս ԺԲ. պապին միջամտութիւնը խնդրեցին: Անոնք ջանքերուն շնորհիւ Էթապ անջատուեցաւ Սանճաքէն եւ Սուրիոյ կոչուեցաւ:

Աղաճանեան կաթողիկոս պատրիարքի նախաձեռնութեամբ 1939-ին հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի բակին մէջ Ապրիլեան Նահատակներու յուշակոթող կանգնեցուցաւ: Նոյն տարին Պիոս Զամուտի մէջ բարձրացաւ Մետրոպոլիտ վարժարանը եւ ընդարձակուեցաւ Սուրիոյ Ազնե վարժարանը, իսկ 1953-ին օծուեցաւ Սուրբ Փրկիչ Եկեղեցին:

Գրիգոր Պետրոս Ժ. կաթողիկոս պատրիարք 1946-ին կարդինալ նշանակուեցաւ Պիոս ԺԲ. պապին կողմէ: 1958-ին ան հաւատոյ տարածման Սուրբ ժողովի փոխնախագահ, իսկ 1960-ին նախագահ նշանակուեցաւ: 1962-ին հրաժարեցաւ Զայ կաթողիկէ պատրիարքական աթոռէն: Պիոս Զ. պապ կարդինալ Աղաճանեանը Վատիկանի Բ. ժողովի առաջին ատենավար նշանակուեց:

Վազգէ Ա. Ամենայն հայոց կաթողիկոսի Վատիկան այցելութեան առիթով, 1970-ին, վեհափառն է կարդինալ Աղաճանեան ռոզագուրուեցաւ: Ատիկա եղաւ կարդինալին հրապարակային վերջին ելոյթը: Այնուհետեւ Աղաճանեան հիւանդացաւ եւ 16 մայիս 1971-ին վախճանեցաւ:

Կարդինալ Աղաճանեանի եկեղեցաշէն եւ ազգանուէր բազմաբերուն գործունեութեան մասին համեստ, բայց արժեքաւոր վկայութիւններ բովանդակող գրքովը մը, որ արժանի է գնահատանքի:

ԱՍՊԵՏ ՄԱՆԾԻԿԵԱՆ

ՄԻԱՍՆՈՒԹԻՒՆ՝ ՅԱՆՈՒՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ...

Շարունակում 3-րդ էջին

Պետության դերի գրեթե բացարձակեցման այս մտայնումը չի նշանակում...

Ազգային ոչ պետական-պաշտոնական հաստատությունների դերակատարությունը...

ԱԶԳԻ ՄԸ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ...

Շարունակում 5-րդ էջին

Դաստիարակություն, ահաբեկչություն...

Կայմաններու մեջ: Միս կողմ, անոնք...

ԱՐՑԱՆԵԱՆ ԽՈՐՏԱԿՈՒԱԾ ԵՐԱԶԷՆ...

Շարունակում 4-րդ էջին

Այս հարցերով խորհրդածողով-գիտածողով մը կարելի է կազմակերպել...

ձեռնութիւն կը մնայ չարչրկում թուղթի վրայ...

Մի՞թէ կարելի չէ այդ ընել՝ մեր սովորական ենթակայական, մենք ու մերոնքի...

Այլապէս գնացքները կ'անցնին, եւ մենք կը մնանք...

Յայ մտաւորականութիւնը հանրային կարծիք պետք է պատրաստէ...

Մեծ յեղափոխական մը ըսած էր. «Գործն է միայն կենդանի»:

Մտաւորականութիւնը յանրային կարծիք պետք է պատրաստէ...

Մտաւորականութիւնը պետք է ըսէ, թէ այսօր անհետացման վտանգի ենթակայ ազգին համար...

Մտաւորականութիւնը յանրային կարծիք պետք է պատրաստէ...

14 նոյեմբեր 2023, Փարիզ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԻԱԿ ԻՐԱԿԱՆ...

Շարունակում 5-րդ էջին

պաշտպանումից ու կրել է գերազանցապէս ազնիւ, բարոյական...

Ե դառնում, որ ներկայիս աշխարհագրա-քաղաքական, ռազմական-գիւտական...

Թեղրան

ՕՐԱՏԵՏՐ

ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ 4

- 1827.- Տնունդ բանասէր, մատենագետ, գրականագետ եւ պատմաբան, Վենետիկի Միխիթարեան միաբան հայր Գարեգին վարդապետ Չարախանյանի, Պոլսոյ մէջ, վախճանած է 1901-ին, Վենետիկ:
1853.- Ռուսական կառավարութիւնը թատերագիր եւ հասարակական գործիչ Գաբրիէլ Սունդուկեանը Թիֆլիսէն Դերբենդ կ'աքսորէ:
1882.- Կարևոյ Պաշտպան հայրենեաց գաղտնի ընկերութեան 82 անդամներու ձերբակալութիւնը:
1918.- Չորավար Անդրանիկի Արցախեան ռազմարշաւին աւարտը:
1967.- Մահ բանաստեղծ Յակոբ Աստուսեանի, Նիւ Եորքի մէջ: Ծնած էր 1887-ին, Պոլիս:
1987.- Մահ բեմադրիչ Ռուբեն Մամուլեանի, Լոս Անճելըսի մէջ: Ծնած էր 1887-ին, Թիֆլիս:
2005.- Մահ տնտեսագետ եւ աշխարհագրագետ Գրիգոր Աւագեանի, Երեւանի մէջ: Ծնած էր 1928-ին, Կրոզի:
2007.- Մահ երգչուհի Չարուհի Դուլիսեանեանի, Մոսկուայի մէջ: Ծնած էր 1918-ին, Մոսկուա:

ԺԱՄԱՆՅ

ԽԱՉԲԱՆ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
3 4 5 6 7 8 9 10 11
4 5 6 7 8 9 10 11
5 6 7 8 9 10 11
6 7 8 9 10 11
7 8 9 10 11
8 9 10 11
9 10 11
10 11
11

ՍՈՒՏՈՔՈՒ 3 6
4 7 9
6 5 8
7 9 6 1
1 5 2 8
6 5 2
7
8 1 3 4

- ԳՐՈՒՉՈՆԱԿԱՆ
1. «Ձարթթեց»-ի հեղինակը - Գրիգոր Կանաչեան:
2. Այր մարդիկ - Ուշադրութեամբ հարուած:
3. Երբ - Փոքրացնող մասնիկ - Փխաջար:
4. Ծշմարիտ - Տեղումն պայթի:
5. Աստ անդակ, ընդվարացած:
6. Իգա կան անուն - «Գեղեցիկ» նախագիտել:
7. Չուրջ, պարզուտ - Կրճիկ:
8. Որձ - Մոհամեդի փեսան - Տուրքական ածական:
9. Զերծուած:
10. Իգա կան անուն - Անտիլի Իսահակեանի «Ուստան»:
11. Լեցուն - Թթու հոլովով պտուղ - Այրուբենէն:

Շորիզման եւ ուղղահայեաց քաղցրով եւ սիւնակներով (ՅՅ) կազմուած գնացանցը բարդացած է իւրաքանչիւր քառակուսի հաշտող քառակուսի (ՅՅ): Բացառումի սկզբունքին կիրառումով իւրաքանչիւր քառակուսի մէջ թուանշան մը գետնելի՛ այնպէս մը, որ հորիզոնական իւրաքանչիւր շարք, ուղղահայեաց իւրաքանչիւր սիւնակ եւ քառակուսիի իւրաքանչիւր բաժին ունենայ ձեռն քառանշանները՝ իւրաքանչիւր թուանշան միայն մէկ անգամ գործածուած եւ պայմանով: Այլ խոսքով՝ ո՛չ մէկ պարագայի արձանուած է թուանշան մը կրկնել միեւնոյն շարքին, սիւնակին եւ բաժնին մէջ: Այսպէս հաւար կարգ մը թուանշաններ իրենց ճշգրիտ քառակուսիներուն մէջ գետնուած են:

ՆԱՆՈՐԴ ԺԱՄԱՆՅԻ ԽԱՆԵՐՈՒՄ ԼՈՒԹՈՒՆԵՐԸ
ԽԱՉԲԱՆ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
ՍՈՒՏՈՔՈՒ 6 9 2 4 8 5 1 7 5
1 3 8 7 5 9 6 2 4
7 5 4 2 6 1 3 9 8
4 6 1 5 7 2 5 8 9
8 2 7 8 1 5 4 3 6
3 8 5 6 9 4 2 1 7
5 1 6 9 3 8 7 4 2
2 7 9 1 4 6 8 5 3
8 4 3 5 2 7 9 6 1

- ՈՐՈՂԱԳՅՅՈՒՄ
1. Միջնա դարու հայ մանրանկարիչ - Գրիգոր:
2. Արա կան անուն - Բարձունջ - Տարիք:
3. Ասիան նուաճած թաթար աշխարհակալը:
4. Զառաթեւ - Որձ - Փոքրացնող մասնիկ:
5. Տարածքի միա տը - Ծեծ - 1001 եկեղեցիներու քաղաքը:
6. Ծշմարիտ - Փորձանջ:
7. Միջնաբերդ - Ձայնակիչ:
8. Մելը - Կանացի կոշիկան բառ - Կանգուն երկանաջար:
9. Պապ կան նուիրա պետութեան կեդրոնը - Պարտականութիւն:
10. Լուսաբանակ գոգարու հայելի - Այրուբենէն:
11. Կեցի - Ողիմպիական քաղաք (1988թ.):

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՐԱՉԱՐԵԱՆ

ՆՅՍՕՐ՝ «ՎԱՆԱՅ ՉԱՅՆ»-ԷՆ
Radio Voice of Van - Վանայ Չայն FM: 94.7 եւ 95 MHz
7.00- Զայրեգներ
7.03- Առաստ լուսոյ / Բարի լոյս
7.15- Հանդարտ երգեր
7.30- Երկու բարեւ
8.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
9.00- Երկու բարեւ
10.00- Լոր երգեր
10.30- Հայկական աշխարհի լուրեր
11.00- Յաւելուած - Զաղաքական մեկնաբանութիւն
11.30- Կանաչապաշտ երգեր
12.00- Ժողովրդային երգեր
1.00- Ազգային-հայրենասիրական երգեր
1.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
2.00- Յիշատակելիները (Արցախեան նորոտայ հերոսներ)
2.05- Յեղափոխական երգեր
3.00- Զըլ ետմ պիոյմու. Հիւր՝ Հասան ԷլՏըրր (ուղի՛ դիմատարով)
4.00- «Գրքիս հետ» (իրմա Տեւեանի հետ)
4.30- Օտար երգեր
5.00- «Վանայ Չայնը» երեկոյեան
5.05- «Շողարձակ». հիւր՝ Սոնիա Զիլեճեան (ուղի՛ դիմատարով)
6.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
6.50- Կանաչապաշտ երգեր
8.00- Օրուան երգիչ (Մաշա Մաշոյեան)
8.30- Սփիւռքահայ երգիչներու կատարումներ
9.30- Հայկական աշխարհի լուրեր (կրկ.)
9.45- Լիբանանահայ երգիչներու կատարումներ
10.00- Չարթօք (ընթերցումներ)
10.30- Հանդարտ երգեր
11.00- Golden Oldies
12.00- Յիշատակելիները / Յեղափոխական երգեր
2.00- Լոր երգեր
3.00- Կրկնութիւններ
4.30- Հայերէն այլազան երգեր
6.00- Հանդարտ երաժշտութիւն

Չոր մնայուն ընկերակիցը Radio Voice of Van:Live
DOWNLOAD Google Play App Store

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՊԱՍԵԹՊՈԼ

- ՀՄԸՄ ԱՆԹԻԼԻԱՍ - ՄԸԹԱՅԼԵՊ 68-54
- ԱՅՍՕՐ՝ ՉԵՄՓՍ - ՀՄԸՄ ԱՆԹԻԼԻԱՍ

Ուրբաթ գիշեր, Սըզ-հերի «Աղբալեան-ՅԱԸՄ» մարզամշակութային համալիրի «Ատոմ եւ Սելա Թնճուկեան» դաշտին վրայ ՅԱԸՄ Անթիլիասի աղջիկները 68-54 արդիւնքով յաղթանակ մը արձանագրեցին Սըջայ-լեայի դէմ մրցումին: Փերլա Նասր 28 կետ, 10 ռիպաուսու եւ 3 էսիսթ արձանագրեց, Փաթիլ Ասատուրեան աւելցուց, 23 կետ, 5 ռիպաուսու եւ 3 էսիսթ կատարեց: Եաշա Չելնոն 6 կետ եւ 14 ռիպաուսու ձեռք ձգեց: Այսօր երեկոյեան ժամը 20:30-ին

Չեմփիսի Յազմիտի դաշտին վրայ ՅԱԸՄ Անթիլիասի աղջիկները պիտի մրցին տեղւոյն Չեմփիսի դէմ, որ ՅԱԸՄ-ի ետին 4-րդ դիրքը կը գրաւէ:

ՖԻՖԱ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՄՈՆՏԻԱԼ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ՝ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՆՈՅԵԱՆ

Շաբաթ օր, Իստոն-գիոյ մէջ տեղի ունեցաւ 17 տարեկանէն վար պատանիներու 19-րդ մոնտիալի աւարտական մրցումը՝ Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ: Գերմանիա 29-րդ վայրկեանին բացաւ մըրցումի հաշիւը՝ շնորհիւ Փարիս Պրունըրի փեմալիին: Բ. կիսախաղին խմբապետ Նոա Տերվիշ 51-րդ վայրկեանին արդիւնքը վերածեց 2-0-ի, բայց Ֆրանսա 2 վայրկեան տեք փոխադարձեց շնորհիւ Սայմոն Նատելիա Պուապրի: 69-րդ վայրկեանին Ուինըրը Մարք Օսաուէ իր 2-րդ դեղին քարտը ստացաւ, եւ Գերմանիա ստիպուեցաւ 10 մարզիկներով շարունակել: 85-րդ վայրկեանին Ֆրանսա նշանակեց հաւասարութեան կողմ՝ Մաթիս Ամուկուի շնորհիւ: Ստո 10 յաւելեալ վայրկեաններ, բայց արդիւնքը մնաց անփոփոխ: Պատանիներու մոնտիալին երկարածում վկայ, եւ դիմուեցաւ փեմալիներու: Ֆրանսա նշանակեց իր առաջին փեմալիները շնորհիւ Սանտայի, բայց Մորեյրա չկրցաւ խաբել Ֆրանսայի բերդապահ Արկին: Ֆրանսա իր 2-րդ փեմալին ալ կողմ վերածեց Պուելիի շնորհիւ, մինչ Ռամսաք նշանակեց Գերմանիոյ առաջին կողմ: Ֆրանսա 3-րդ փեմալիին սիւնին հարուածեց եւ կորսնցուց: Գերմանացի Մտոշթետ նշանակեց Գերմանիոյ 3-րդ փեմալիին: Արդիւնք 2-2: Ֆրանսայի 4-րդ փեմալիին

Մտփիու հարուածեց, բայց գերմանացի Յայտէ գրւպեց: Յարշաուի նշանակեց Գերմանիոյ 4-րդ փեմալին: Թինըրը նշանակեց Ֆրանսայի 5-րդ փեմալին (3-րդ կողմ), մինչ Պրունըրի փեմալին նպատակին չհասաւ: Արդիւնք՝ 3-3: Մեկական փեմալիները սկսան, եւ Կոմիս չկրցաւ խաբել Յայտէն, որ գապեց Ֆրանսացի մարզիկի փեմալիին, մինչ Զապար նշանակեց Գերմանիոյ վճռական փեմալին՝ շահելով մոնտիալը, իր պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով: Պահեստի բերդապահ Զոնսթանթին Յայտէ, որ 2 փեմալի ալ գապած էր Արժանիիի դէմ կիսաւարտականին, եղաւ Գերմանիոյ հերոսներէն՝ գապելով 2 փեմալիի եւս:

«ԷՆ. ՊԻ. ԷՅ.»

26 ԿԵՏՈՎ ԵՏ ՄՆԱԼԷ ԵՏՔ ՏԱԼԱՍ 30-0 ԱՐԳԻՒՆՔՈՎ ՅԱՌԱՋԱՅԱՒ, ԲԱՅՅ...

«ԷՆ. ՊԻ. ԷՅ.»-ի այս շաբաթավերջը քիչ մը պատմական էր: Արդարեւ, Տալասի մէջ տեղի ունեցած մրցումի մը ընթացքին, տեղւոյն Տալաս Մերիքսը կը մրցէր Օբլահոմա Սիթի Թանտըրի դէմ, որ մրցումը շատ լաւ ձեւով սկսաւ եւ առաջին մասին 33-27 արդիւնքով յառաջացաւ: Տալաս, որ առանց Զայիի Ըրվիկի կը մրցէր, 2-րդ մասին 10 կետի առաւելութեամբ աւելի եւս ետ մնաց:

3-րդ մասին արդէն տարբերութիւնը 26-ի հասած էր, 4-րդ մրցումին սկիզբը Տալաս յաջորդական 30 կետ նշանակեց առանց կետ ստանալու, մրցանիշ մը, որ վերջին անգամ 2009-ին Զիվլենտ կատարած էր Միլուոքի դէմ՝ 29 կետեր նշանակելով (նախկին մրցանիշը):

Յակառակ այս իրագործումին, Տալաս մրցումի վերջին վայրկեանին տեղի տուաւ եւ 2 կետով յառաջանալէ ետք 120-118, 8 յաջորդական կետեր ստացաւ Թանտըրի խաղցողներէն: Լուքա Տոնչիչ, որ մրցում մը առաջ հանգիստ ըրած էր, Զայիի Ըրվիկը առանձին ձգելով 36 կետ, 18 էսիսթ եւ 15 ռիպաուսու ձեռք ձգեց, մինչ Տերեք ճոնգ ճոնսիլըր (24 կետ) եւ Տերեք Լայվլի (20 կետ եւ 16 ռիպաուսու) եղան Տալասի մնացեալ աստղերը: Թանտըրի կողմէ Ճելլըն Ուիլիզըմ (23 կետ), Շեյ Կիլճըրը-Ալեքսանտր (17 կետ, 9 էսիսթ), Զելսըն Ուալաս (15 կետ) եւ Չթթ Յոլմկրեն (11 կետ, 11 ռիպաուսու) եղան օրուան լաւագոյն մարզիկները:

Շաբաթավերջի երկրորդ պատմական իրավիճակը պատահեցաւ, երբ Ֆետիքա Սանգի աստղերէն Զելըն Տիւրենթ մուտք գործեց «ԷՆ. ՊԻ. ԷՅ.»-ի պատմութեան առաւելագոյն կետ նշանակողներու լաւագոյն 10-ի ցանկին մէջ: Ան կրցաւ Մոզըս Մալոնի ընդհանուր կետերու հաշիւն (12,423) աւելի նշանակել եւ այժմ ունի 27,450 կետ: Իր վերջին մրցումին՝ երեկ, Տիւրենթ 27 կետ նշանակեց: Ֆետիքա, որ Մեմֆիսի դէմ կը մրցէր, կրցաւ 116-109 արդիւնքով յաղթական խուրս գալ՝ արձանագրելով 12-րդ յաղթանակը 20 մրցումներու ընթացքին: Տելըն Պուլըրը եղաւ Ֆետիքայի օրուան թիւ 1 աստղը՝ նշանակելով 34 կետ, 10 ռիպաուսու եւ 7 էսիսթ: Մեմֆիս Կրիզիլիգէն ճերըն ճեքըն 37 կետ եւ 9 ռիպաուսու ձեռք ձգեց, մինչ Պելն Տեգմընը 27 կետեր աւելցուց

«ԵՆ. ԷՖ. ՍԻ.»

ԱՐՄԱՆ ՅԱՐՈՒԿԵԱՆ ՆԱՔ-ԱՌԹՈՎ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ «ԵՆ. ԷՖ. ՍԻ.» «Ֆայթ Նայթ 233»-ը, ուր հիմնական մրցումը Պելնէլ Տարիուշի եւ Արման Յարուկեանի մրցումն էր: Թի 8 դասուած թեթեւ կշիռի մարզիկ Յարուկեանի ճակատումը եղաւ շատ հետաքրքրական, ուր ամերիկացի (ծագումով՝ իրանցի) Տարիուշ ձախ ոտքի հարուածներով փորձեց նեղի բերել Յարուկեանը, բայց հայազգի մարզիկը հանդարտօրէն պաշտպանուեցաւ: Ինքզինք լաւ դիրքաւորելով: Ան հաստատ մնաց եւ լաւապէս դիտեց կեդրոնացած իր մրցակիցը՝ սպասելով ճիշդ պահուն: Ի վերջոյ, շատ սահուն ընթացաւ: Տարիուշ հազիւ գգուշ դիրք բռնած էր Արմանի յարձակումէն փախուստ տալու, Յարուկեան հարուած մը տուաւ անոր երեսին, ապա բռնելով ակնաչնդէն ծունկի արագ հարուածի մը յաջորդեց բռնուցքի այլ հարուած մը, որ նաք աուլթի ենթարկեց մրցակիցը, 64 երկվայրկեան տեք: 27 տարեկան Յարուկեան յաջորդ մրցումին պիտի մրցի թեթեւ կշիռի աշխարհի ախոյեան ռուս իսլամ Մախաչեւի դէմ: 32 տարեկան Մախաչեւ 20 ապրիլ 2019-ին մրցած էր Յարուկեանի դէմ եւ իրաւարարներու որոշումով յաղթական հռչակուած:

ԲՈՆՅԱՍՄԱՐՏ

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՔԷԵԱՆ՝ ՈՍԿԻ ՄԵՏԱԼԱԿԻՐ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցող բռնցքամարտի երեք պատանիներու աշխարհի ախոյեանութեան վերջին հանգրուանի մրցումները սկսան երեկ: Առաջին ոսկի մետալը ստացած 48 քկ կշիռի գծով Եւրոպայի կրկնակի ախոյեան Վաղարշակ Քէեան 4-1 արդիւնքով գեղեցիկ յաղթանակ մը արձանագրեց գերմանացի Էմալ Յամտամի կրայ: 2 լարուած ռաունտերէ տեք, 3-րդ ռաունտին արդէն Վաղարշակ նաք տուրնի ենթարկեց մրցակիցը: 52 քկ կշիռի մրցումներուն, Արեւ Խառատեան պարտութիւն մը կրեց Խըրխըրհաստանի մրցակիցէն եւ ձեռք ձգեց արծաթ մետալ: Եւրոպայի կրկնակի ախոյեան 16 տարեկան Սամուել Սիրամարգեան 70 քկ կշիռի մրցումներուն տեղի տուաւ լեհ Ուրպասըք Ֆապիէն Փաւելի դիմաց՝ դառնալով արծաթ մետալակիր: Այսօր, աւարտականի մրցումներ ունին Նաե Յեղինէ Պետրոսեան (48 քկ)՝ հնդկի Փայալ Փայալի դէմ, Անոս Տարչինեան 46 քկ կշիռի աւարտականին՝ իսլամ Մակոմետովի դէմ (Ռուսիա), Տիգրան Յովսէփեան 18 քկ կշիռի աւարտականին՝ Եանըր Տիմիթովի դէմ (Պուկարիա), Անդրանիկ Մարտիրոսեան 60 քկ կշիռի աւարտականին՝ Ֆիրուզին Սատուլայեւի դէմ (Ուզպէստան), Արգիշտի Յակոբեան 66 քկ կշիռի աւարտականին՝ Իվան Սիւնիաքի դէմ (Պիլիպին) եւ Ալպերթ Յարուկեան 75 քկ կշիռի աւարտականին՝ հնդկ Սահիլի դէմ:

ԲՈՆՅԱՍՄԱՐՏ

ԼԵՈՆ ՀԱՐԹ 2-ՐԴ ԴԱՍՈՒԱԾ

Գերմանացի հայազգի բռնցքամարտիկ Լեոն Յարթ ուրբաթ օր դասուեցաւ 2-րդ դիրքի վրայ «Ուորլտ Պոքսինկ Էստիլիշընզ» (WBA) բռնցքամարտի միութեան կողմէ, մինչեւ 101,6 կշիռի մարզիկներու կողմին: Զրուզըր Ուելթի (ծանր կշիռի) գծով առաջին դասած է ռուս Ելկէնի Թիշչենքո: Նշենք, որ Բոնցքամարտի համաշխարհային միութիւնը (WBA) հետեւած է «Ուորլտ Պոքսինկ Էստիլիշընզ»-ին (WBC)՝ այս նոր կշիռի դասաւորումը օգտագործելու: 9 դեկտեմբերին Տուկայի մէջ առաջին 2 դասած բռնցքամարտիկները՝ Թիշչենքո եւ Լեոն Յարթ իրար դէմ պիտի մրցին Աշխարհի ախոյեանութեան գոտիին համար:

ԳՐԱԶԳՈՒԹԻՒՆ ԷԼՄԻՐԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ՝ ԱՆՈՅԵԱՆ

Յայաստանի իրաւագրութեան հաւաքականի անդամ Էլմիրա Կարապետեան Լեհաստանի մէջ տեղի ունեցող Լեհաստանի բաց քալիպըր միջազգային մրցաշարի աղջկանց 10 մետր ատրճանակի մրցումներուն ոսկի մետալ շահեցաւ՝ աւարտականին 237,6 կետ հաւաքելէ ետք: Կարապետեան նախապէս 2-րդ դիրքը գրաւելով հասած էր աւարտական: Նշենք, որ 2 օր առաջ Նոյն մրցաշարի 10 մետր ատրճանակի երկսեռ մրցումներուն Բենիկ Կալիպետեան եւ Էմիրա Կարապետեան դարձած էին արծաթ տիտղոսակիր:

ՓԱՐԻՉԻ ՄԵՋ ԱՆՅԱՅՏ ԱՆՉ ՄԵ ԷՅՖԵԼԵԱՆ ԱՇՏԱՐԱԿԻՆ ՄՕՏ ՍՊԱՆՆԱԾ Է ԱՆՉ ՄԵ ԵՒ ՎԻՐԱԿՈՐԱԾ ԵՐԿՈՒ ՈՒՐԻՇՆԵՐ

Շարժք երեկոյեան, տղամարդ մը Փարիզի կեդրոնին մէջ՝ Էյֆելեան աշտարակէն ոչ հեռու, դանակով յարձակած է գրասալի վրայ: Չբուժուող շիկ մը մահացած է, եւ երկու ուրիշներ վիրաւորուելով տեղափոխուած են հիւանդանոց: Ոստիկանութեան տուեալներով՝ մահացածը Գերմանիոյ քաղաքացի էր:

«Ռոյթըրզ», վկայակոչելով Ֆրանսայի ներքին գործոց նախարարութիւնը, կը հաղորդէ, որ յարձակողը Ֆրանսայի քաղաքացի 26 տարեկան երիտասարդ մըն է: Անոր անունը չի նշուիր: Ան նախապէս յայտնուած է ոստիկանութեան ուշադրութեան կեդրոնը, իսկ 2016 թուականին դատապարտուած է չորս տարուան բանտարկութեան՝ իսլամականներու դաւարութեան մասնակցելու մեղադրանքով:

Լրատումի շրջանները կը նշեն, որ յարձակումի ժամանակ ան «Ալլիա աքայար» բացազանցած է, իսկ ձեռքակալուելէ ետք ան յայտնած է, որ իր արարքով կ'ուզէր վրէժ լուծել Կազայի եւ Աֆղանիստանի մէջ իսլամներու տառապանքներուն համար:

ԱՖՓ լրատու գործակալութիւնը կը բացատրէ, որ գործի հետաքննութեան մէջ ներգրաւուած է դատախազութեան հակաահաբեկչական վարչութիւնը:

ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԳԵՍՊԱՆ ՄԱՐԲ ԼԻՊԻ ՀԱՍԱԾ Է ՊԱՔՈՒ

Ազրայէճանի մէջ Միացեալ Նահանգներու նոր դեսպան Մարք Լիպի հասած է Պաքո: Այս մասին հաղորդեց Ազրայէճանի մէջ ամերիկեան դեսպանատունը:

«Մենք անհամբեր կը սպասենք Միացեալ Նահանգներու եւ Ազրայէճանի յարաբերութիւններու զարգացման եւ շրջանին մէջ կայուն խաղաղութեան հասնելուն ուղղուած աշխատանքներու մեկնարկին», կը նշուի դեսպանատան հաղորդագրութեան մէջ:

Մարք Լիպի նախարար-խորհրդականի կոչումով դիւանագետ է:

Ան նախապէս պաշտօնավարած է իբրեւ փոխդեսպան եւ գործերու ժամանակակից հաւատարմատար՝ Եւրոպական Միութեան մէջ Միացեալ Նահանգներու առաքելութեան մէջ:

ԼՍԻՐՈՎ. «ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆԵ ԵԱՀԿ»-Ը

«Արեւմուտքը կը սպաննէ ԵԱՀԿ-ը», այս մասին 30 նոյեմբերին կազմակերպութեան՝ Արեւմտեան մէջ ընթացող վեհաժողովի ժամանակ յայտարարած է Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սերգեյ Լաւրով: Այս մասին կը հաղորդէ «Ազատութիւն» ձայնասփիւռի կայանը:

Լուծման ուղղուած միացեալ ջանքեր են:

«Մուտովային Արեւմուտքի կողմէ Ռուսիոյ դէմ շղթայագործուած խառնածին պատերազմի յաջորդ գոյի դերը վերապահուած է», յայտարարած է Լաւրով:

ՈՒՈՒՏԻՆՑ ԳՄԱՐ ՈՉ ԲԱՐԵԿԱՍ ՏՈՂՈՎՈՐԱՆԵՐ ԶԿԱՆ, ԱՅԼ ՈՉ ԲԱՐԵԿԱՍԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ՏՈՒՂ ԿԱՌԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆԵՐ

«ՌԻԱ Նովոսթի» հաղորդեց, որ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սերգեյ Լաւրով ԵԱՀԿ-ի արտաքին գործոց նախարարներու հանդիպումի աւարտին մամուլի ասուլիսի ընթացքին յայտնած է, որ տարբեր պետութիւններ կ'ընդգրկուին Ռուսիոյ համար ոչ բարեկամական երկիրներու ցանկին վրայ՝ ըստ անոնց կառավարութիւններու որոշումներուն, սակայն Ռուսիոյ տեսանկիւնէն ոչ բարեկամ ժողովուրդներ եւ երկիրներ չկան:

«Մենք չունինք ոչ բարեկամ երկիրներ եւ ոչ բարեկամ ժողովուրդներ: Կան կառավարութիւններ, որոնք պետութեան անունով կու տան որոշումներ, որոնք մենք ոչ բարեկամական կը նկատենք, եւ մենք այդ կառավարութիւնները կը ներառենք համապատասխան ցուցակի վրայ», ըսած է Լաւրով:

«ԵԱՀԿ-ը, ըստ էութեան, կը վերածննդ ԵԱՀԿ-ի եւ Եւրոպական Միութեան կցորդի», ըսած է Լաւրով՝ պնդելով, թէ կազմակերպութիւնը «անդունդի եզրին» է:

Ռուսական դիւանագիտութեան պետին համաձայն, ատոր ամենէն վաղ վկայութիւններէն մէկը Մերձմիջերկրի մէջ տիրող կացութիւնն է, ուր «նպատակաւորապէս կը կրկնուին «5+2» ձեւաչափը, այն վերջինը, ինչ որ մնացած է Մերձմիջերկրի տագնապի

ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ 2024-ԻՆ «ՉԻՆԱՍԱՆԸ ՉՍՊԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ» ՄԻՋԻՆ ՀԱՍՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՀՐԹԻՈՒՆԵՐ ՊԻՏԻ ՏԵՂԱԿԱՅԷ ՀՆԳԿԱԿԱՆ-ԽԱՂԱՎՈՎԿԻԱՆՈՍԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԵՋ

Միացեալ Նահանգներու բանակի հաղաղովկիանուսեան հրամանատարութեան բանբեր Ռայ Ֆիլիպս «Նիքի Եյթս»-ին ըսած է, որ Միացեալ Նահանգներու իշխանութիւնները մտադիր են 2024-ականին միջին հասողութեամբ հրթիռներ տեղակայել Զնդկական-խաղաղովկիանուսեան շրջանին մէջ:

Ռայ Ֆիլիպսի համաձայն, հրթիռներու տեղակայումին նպատակը «Չինաստանի դէմ զսպման ուժի ամրապնդումն» է:

Ան բացատրած է, որ խօսքը «Եւ.Եմ.-6» հրթիռներու ցամաքային տարբերակներու եւ 500 քիլոմետրէն մինչեւ 2,7 հազար քիլոմետր թռիչքի հասողութեամբ «Թոմահոք» թէւաւոր հրթիռի ցամաքային տարբերակներու մասին է:

Հրթիռներու տեղակայման վայրն ու ստոյգ ժամկետը յայտնի չեն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԹՈՒՐԿԻԱ...

Շարունակուած Ա. Էջէն

«Հայկական կողմը կ'ակնկալէ թրջական կողմէն եւս դրական ազդակներ տանալ երրորդ երկիրներու քաղաքացիներու եւ դիւանագիտական անձնագիրներ ունեցողներու համար սահմանը բանալու վերաբերեալ», նշած են արտաքին գործոց նախարարութիւնէն:

Ազգային ժողովի փոխնախագահ Ռուբէն Ռուբինեան ալ առանց այլ մանրամասնութիւն յայտնելու ըսաւ, որ Երեւանի ու Անգարայի յատուկ ներկայացուցիչներու հաւանական հանդիպման մասին ըընտարուած այս պահուն չկայ:

Հայ-թրքական կարգաւորման հարցով յատուկ բանազնացներ Ռուբէն Ռուբինեանը եւ Սերտար Զըլժը մինչեւ հիմա պաշտօնական չորս հանդիպում ունեցած են, վերջինը շուրջ մեկուկէս տարի առաջ՝ Վիեննայի մէջ: Այդ հանդիպումին կողմէրը պայմանաւորուած էին բանալ ցամաքային սահմանը երրորդ երկիրներու քաղաքացիներուն համար ամենէն սերը ժամկետներուն մէջ: Իրականացման հարցին մէջ, սակայն, յառաջընթաց չկայ:

«ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԿԱԶՄՅԻ . . . »

Շարունակուած Ա. Էջէն

Ռեւէ մէկը ատիկա կարելի կը նկատուի: Եթէ կը կարծէ, ուրեմն պատերազմը տասը տարի պիտի շարունակուի, եւ չեմ կարծեր, թէ ռեւէ մէկը գիտէ այդ նպատակը լրջօրէն ներկայացնել: Ուստի այդ նպատակը պետք է յստակացնել:

Մաքրոն «ԶՈՓ 28» խորհրդածողովի ընթացքին լրագրողներուն ըսած էր. «Համառի վտանգը ոչնչացնելը զայն մնայուն կերպով ռմբակոծելու ճամբով պիտի չլլայ»:

Լրագրող Մալպորո նաեւ յայտնեց. «Ֆրանսացի բարձրաստիճան սպայ մը հինգշաբթի օր մեզի յայտնեց, որ Իսրայէլ պատանդ էր սկիզբը յայտարարած իր զինուորական նպատակներուն, որոնք դժուար հասանելի էին»:

Նշեց, որ Եւրոպական Միութեան արտաքին քաղաքականութեան բարձրագոյն յանձնակատար ճոզֆ Գորթլ քանի մը օր առաջ յայտարարած էր. «Եւրոպական առաջին գոհը պիտի ըլլայ Կազայի մէջ իշխանութեան բացին, եթէ ատիկա ստեղծուի»:

Իսրայէլի վարչապետի խորհրդատու Մարք Ռեկէ «Ռոյթըրզ» լրատու գործակալութեան յայտնեց. «Կազայի մէջ անվտանգութեան գոտիի ստեղծման մանրամասն ծրագիր գոյութիւն ունի»:

«Այդ ծրագիրը կը բաղկանայ երեք մակարդակներէ, որոնք կը վերաբերին յետհամաստեան փուլին», նշեց ան՝ անվերջելով. «Ծրագիրի մակարդակները կը ներառեն Համասի ոչնչացումը, Կազայի ապազինումն ու ծայրայեղականութեան վերջ տալը»:

Իսրայէլի վարչապետ Պենիափին Նեթանիախու շաբաթ օր յայտարարեց. «Պաղեստինեան իշխանութիւնը ահաբեկչութեան դէմ չի պայքարիր, այլ զայն կը ֆինանսաւորէ, ուստի անկապ պետք չէ ըլլայ այն կողմը, որ ներկայիս Կազա մուտք պիտի գործէ»:

Իրանի արտաքին գործոց նախարար Հիւսէյն Եմիր Ապտալախեան զգուշացուց. «Գոյութիւն ունի այն կարելիութիւնը, որ պատերազմի տարր-

ըրթիւնը շրջանի մէջ ընդլայնուի, եթէ սինական գոյացութեան Կազայի եւ Այսրորդանանի մէջ ոճիւրները չդադրին»:

Համասի քաղաքական գրասենեակի փոխնախագահ Սալեհ Արուրի «ժազիրա» արբանեակային պատկերասփիւռի կայանին յայտնեց. «Պատերազմի աւարտէն առաջ գերիներու փոխանակումը բացառուած է, եւ դիմադրութիւնը պատրաստ է իսրայէլեան զինուորական բոլոր բեմագրութիւններուն, ըլլայ այդ ցամաքային պատերազմ, օդային կամ այլ»:

Իսրայէլեան լրատումի շրջաններ հաղորդեցին, թէ շաբաթ գիշեր Թել Աւիվի մէջ տեղի ունեցած է գերիներու հարգազանցում: Նեթանիախուի կառավարութեան դէմ բազմամարդ ցոյց մը, որուն մասնակցած են տասնեակ հազարաւոր իսրայէլացիներ. ցոյցին առաջին անգամ ըլլալով խօսք առած է «Նախապէս Համասի կողմէ ազատ արձակուած գերիներէն մէկը»:

Յուցարարները բարձրացուցած էին պատասխաններ, որոնք վրայ գրուած էին. «Մենք կը մահանանք Նեթանիախուի քաղաքականութեան պատճառով: Դեռաջի մեր կեանքն»: Անոնք պահանջած են դադարեցնել պատերազմը եւ ազատ արձակել Կազայի մէջ կալանաւորուած իսրայէլացի բոլոր գերիները:

Իսրայէլեան «Ուալա» կայքին համաձայն, ցոյց տեղի ունեցած է այժմ տրեթէ երկու անգամ փակուած «Սաւուդ թագաւոր» թաղին մէջ:

Իսրայէլեան լրատումի շրջաններու համաձայն, Նեթանիախուի կառավարութեան դէմ բազմամարդ ցոյց տեղի ունեցած է նաեւ Հայֆայի մէջ:

Հարցախոյզի մը արդիւնքին համաձայն, իսրայէլացիներուն 80 առ հարիւրին կարծիքով՝ Նեթանիախու պետք է կրէ 7 հոկտեմբերի դեպքերուն պատասխանատուութիւնը:

«Ժազիրա» հաղորդեց, որ ցուցարարները բողոքած են Իսրայէլի եւ Համասի միջեւ գերիներու փոխանակման բանակցութիւններու դադարեցման դէմ:

ՔԼԻԶՔՕ. «ՉԵՆՔ ԿՐՆԱՐ ՅԱԿԵՐԹ ԽԱՆԳԱՎԱՌՈՒԹԵԱՆ ՄԵՋ ՍՏԵԼ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՐԻԳԻՆ. ՉԵԼԵՆՍՔԻՆ ՊԻՏԻ ՎՃԱՐԷ ԻՐ ՍԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԳԻՆԸ. ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՓՎԱՌՈՂԱՅԻՆ Է»

Ուքրանիոյ զինեալ ուժերու ընդհանուր հրամանատար Վալէրի Զալուժնի ճշմարտութիւնը կ'ըսէր, երբ «Տը Էքսպրես»-ի հետ հարցազրոյցի ընթացքին Ռուսիոյ հետ պատերազմին մէջ գոյութիւն ունեցող կացութիւնը որակեց իբրեւ փակուղի: Նման գնահատական գոլիցերիական «20 Միւնթըն» առցանց հրատարակութեան հետ հարցազրոյցի ընթացքին տուած է Զիւլի քաղաքապետ Վիթալի Զիլքո:

Պատասխանելով այն հարցումին, թէ Զալուժնի սխալա՞ծ է պատերազմին մէջ կացութիւնը գնահատելով փակուղային, Զիլքո նշած է. «Ո՛չ: Ան ըսաւ ճշմարտութիւնը: Երբեմն մարդիկ չեն ուզեր լսել ճշմարտութիւնը: Սակայն ի վերջոյ ան (Զալուժնի) պատասխանատու է: Ան բացատրեց եւ հիմնաւորեց, թէ այսօր ի՞նչ կացութիւն է: Ի հարկէ, մենք կրնանք յանդէպ խանդավառութեան մէջ ստել մեր ժողովուրդին եւ մեր գործընկերներուն: Սակայն մենք չենք կրնար ատիկա յանդէպ ընել: Մեր որոշ քաղաքական գործիչներ քննադատած են Զալուժնի այս յստակ խօսքերուն համար, սակայն ատիկա անարդար է: Ես անոր համակարծիք եմ»:

Զիլքո միեւնոյն ժամանակ նշած է, որ զինք չի գարմացներ երկրի ղեկավար Վոլոտիմիր Չելենսքիի վարկանիշի անկումը:

«Մարդիկ կը տեսնեն, թէ ո՛վ արդիւնաւետ է, ո՛վ՝ ոչ: Սպասումներ կային եւ կան: Չելենսքին պիտի վճարէ իր գործած սխալներուն համար», ըսած է Զիլքո:

Լրագրողի ինտրանցով պարզաբանելով, թէ Չելենսքիի ճիշդ ինչպիսի՞ սխալներուն մասին կը խօսի՞ Զիլքո նշած է. «Մարդիկ կը գարմանան, թէ ինչո՞ւ մենք անելի լաւ պատրաստ չէինք այս պատերազմին: Ինչո՞ւ Չելենսքին մինչեւ վերջին վայրկեանը կը հերքէր, որ հարցը պիտի հասնի պատերազմի: Ինչպէ՞ս եղաւ, որ ռուսերը այդքան արագ հասան Զիւն»:

ՀԱՐԱՄԱՅԻՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ...

Շարունակուած Ա. Էջէն

Դիմադրութիւնը ռմբակոծեց նաեւ իսրայէլեան Ռահեպ դիքըն ու Պրանեթի զինուորական կեդրոնին մէջ գտնուող թիւ 91 շրջանի հրամանատարութեան կեդրոնը:

Հրգապալա ռմբակոծումի թիրախ դարձուց նաեւ Ռուէյսթ Ալամի եւ Շալ Օլամի իսրայէլեան դիրքերը: Դիմադրութիւնը ռմբակոծեց նաեւ Պըրթա Ռիշա դիքըն վրայ իսրայէլացի զինուորներու խմբաւորում մը, ինչպէս նաեւ Տոլի բնակեցման վայրին մէջ գտնուող երկու բնակարաններ, ուր կը գտնուէին իսրայէլացի զինուորներ:

Հրգապալայի մարտիկները հակահրասայլային հրթիռներով ռմբակոծեցին նաեւ իսրայէլեան Մարծ եւ Սթըլլէ կեդրոնները:

Դիմադրութիւնը երկ Կեսոփին Պէյթ Հայլալ զինուորական դիրքին մէջ թիրախահար հրթիռներով ռմբակոծեց իսրայէլեան զրահապատ մը, որ լեցուն էր զինուորներով:

Իսրայէլեան տեղեկատուական աղբիւրներ նշեցին, որ Զըրիաթ Շմոնայի մէջ գտնուող Պէյթ Հայլալ զինուորական դիրքի ռմբակոծումին պատճառով վիրաւորուած են 11 իսրայէլացի զինուորներ:

Աւելի ուշ, Հրգապալայի զինուորական տեղեկատուութիւնը հաղորդագրութեամբ մը տեղեկացուց, թէ Դիմադրութիւնը Մազարեթ Շեպայի մէջ գտնուող իսրայէլեան Չըպտին, Ռատար եւ Ռուէյսթ Ալամ դիրքերը ռմբակոծած է, ինչպէս նաեւ թիրախ դարձուցած է իսրայէլեան Հանիթա դիրքին մէջ գտնուող զինուորներու խմբաւորում մը:

Երկ երկնայեան Դիմադրութիւնը ռմբակոծեց իսրայէլեան Ռահեպ եւ Ռամիա զինուորական դիրքերը:

Նշեց, որ իր նահատակներուն յուղարկաւորութիւնները կազմակերպելու կողքին, Հրգապալա յայտարարեց, որ «Երուսաղէմի ճամբուն վրայ» նահատակներու փաղանակին միացած է իր մարտիկներէն հստըր Սլիմ Ապպալուը: